

U. b. 265

~~139~~

Script. Rom. in Octavo
N. 139.

II. 2. b. 3.

oo R.
Fr

CF. Nachtigal

Comptoir:
Bau für Volkshaus
Kulmburg
Verwaltungskommission

Mat. 5 gr.
Lij. 3 gr.
8 gr.
Fr. Roemer.

M. ACCI PLAVTI
SARSINATIS VMBRI
COMOEDIAE DVAE

EX RECENSIONE
IO. FRED. GRONOVII

J. Beemer

I E N A E
IN BIBLIOPOLIO ACADEMICO
1788.

Joh. Warts 1808.

PERSONAE DRAMATIS
QUOD INSCRIBITUR CAPTEIVEL.

Philocrates } Captiui.
Tyndarus }

Hegio, pater Tyndari et

Philopolemi

Stalagnus, *Hegionis* feruus fugitiuus

Aristophontes, Captiuus.

Ergasilus, Parasitus

Lorarius

Puer Hegionis.

Grex.

(Argumentum ita est sumtum, quasi res geratur in Aetolia.)

257

ARGUMENTUM

(*vt quibusdam videatur*)

PRISCIANI.

Captus est in pugna Heglonis filius.
Alium quadrimum fugiens seruus vendidit.
Pater captiuos commercatur Alios
Tantum studens, vti natum recuperet
5 Et in ibus *) emit olim amissum filium.
Is suo cum domino veste versa ac nomine,
Vt amittatur fecit: ipse plectitur
Et is reduxit captum et fugitiuum simul,
Indicio cuius alium agnoscit filium.

ALIUD ARGUMENTVM

CAMERARI I.

Fabulae huic nomen *Captini Duo*. Inter Plautinas omnes haec
et argumento et expositione optima est et elegantissima. Ipse etiam
Poeta hanc commendat vt pudice scriptam. Multaeque bonae
sententiae in hac insunt, et eximiae fidei exemplum serpi erga
A 2 heri.

*) Lambinus et interibi, Pareus et inibi

herilem filium. Cum enim bellum esset inter Aetolos et Elienses, capitur Philopolemus Aetolus, Hegionis filius, itemque Eliensis Philocrates. Hunc Hegio vna cum seruo Tyndaro emit, quod speraret, posse aliqua permutatione captiuorum recuperare se filium suum. Sed inter dominum et seruum conuenit, vt seruus se dominum esse simularer. Ita dimissus aestimatus Philocrates vt seruus rediit in patriam. Fraude detecta per alterum captiuum Aristophontem, vehementissime irascitur Senex, et Tyndarum compeditum in lapidicinas conicit. Hic erat filius ipsius, furto surreptus aetate puerili a seruo. Interea reuertitur Philocrates, et adducit filium Hegionis, et seruum etiam illum furem. Itaque agnitus Tyndarus in libertatem et familiam suam restituitur.

PROLOGVS

- H**os quos videtis stare hic captiuos duos,
 Illi qui astant, hi stant ambo, non sedent.
 Vos vos mihi testes estis me verum loqui.
 Senex qui hic habitat, Hegio est huius pater.
 5 Sed is quo pacto seruiat suo sibi patri.
 Id ego hic apud vos proloquar, si operam datis.
 Seni huic fuerunt filii nati duo,
 Alterum quadrimum puerum seruus surpuit,
 Eumque hinc profugiens veggidit in Alide *ℓ*.
 10 Patri huiusce: iam hoc tenetis? optimum est.
 Negat, hercle, ille vltimus, accedito
 Si non, vbi sedeas, locus est, est, vbi ambules,
 Quando histrionem cogis mendicariet.
 Ego me tua causa, ne erres, non rupturus sum;
 15 Vos qui potestis ope vestra censerier,
ℓ. Accipite reliquum, alieno vri nihil moror.
 Fugitiuus ille, vt dixeram ante, huius patri,

Dom

Domo quem profugiens dominum abstulerat, vendidit:
Hic postquam hunc emit, dedit huic gnato suo

20 Peculiarem: quia quasi vna aetas erat.
Hic nunc domi seruit suo patri, nec scit pater.
Enimvero *Di Nos Quasi* pilas homines habent,
Rationem habetis, qnomodo vnum amiserit.
Postquam belligerant Aetoli cum Aliis,

25 Ut sit in bello, capitur alter filius.
Medicus Menarchus emit ibidem in Alide.
Coepit captiuos commercari hic Alios,

Gifan. de-
ler cum. Si quem reperire posset cum quo mutet suum
MSS.Lang. 30 Et quoniam heri inde audiuit, de summo loco
indaudiuit. Summoque genere captum esse equitem Aleun.

Nihil pretio parsit, filio dum parceret,
Reconciliare vt facilius posset domum,
Emit hosce de praeda ambos de Quaestoribus.

35 Hicce autem inter sese hunc confinxerunt dolum,
Quo pacto hic seruus suum herum hinc amittat domum.
Itaque inter se commutant vestem et nomina.
Illic vocatur Philocrates, hic Tyndarus.
Huius illic, hic illius hodie fert imaginem.

40 Et hic hodie expediet hanc docte fallaciam,
Et suum herum faciet libertatis compotem.
Eodemque pacto frarrem seruabit suum.
Reducemque faciet in patriam ad patrem,
Imprudens: iridemque vt saepe iam in multis locis

45 Plus insciens quis fecit, quam prudens boni,
Sed insciens sua sibi fallacia

Ita compararunt et confinxerunt dolum:
Itaque hi commenti de sua sententia,
Ut in seruitute hic ad suum maneat patrem:

50 Ita nunc ignorans suo sibi seruit patri.
HOMVNCVLI quanti sunt, cum recogito!
Haec res agetur nobis, vobis Fabula
Sed etiam est, paucis vos quod monitos voluerim.
Profecto expediet, Fabulae huic operam dare.

55 Non pertractate facta est, neque item vt ceterae;

Neque spurcidi insunt versus immemorabiles ;
 Hic neque periurus leno est, nec meretrix mala,
 Neque miles gloriosus. Ne vereamini,
 Quia bellum Aetolis esse dixi cum Aliis.

60 Foris illic extra scenam fient praelia.
 Nam hoc paene iniquum est Comico choragio,
 Conari de subito nos agere Tragoediam.
 Proin, si quis pugnam expectat, lites contrahat :
 Valentiorem nactus adversarium

Es. cernat. 65 Si erit, ego faciam vt pugnam inspiciat non bonam ;
 Adeo vt spectare postea omneis oderit.
 Ateo. Valete, iudices iustissimi,
 Domi, bellique, duellatores optumi.

ACTVS PRIMVS.

SCENA PRIMA.

ERGASILVS.

Iuuentus nomen indidit scorto mihi
 Eo quia inuocatus soleo esse in conuiuio.
 Scio absurde dictum hoc derisores dicere,
 At ego aio recte, nam in conuiuio sibi
 5 Amator, talos cum iacit, scortum inuocat.
 Estne innocatum, an non ? est planissime.
 Verum, hercle, verum nos parasiti planius,
 Quos nunquam quisquam neque vocat, neque inuocat
 Quasi mures semper edimus alienum cibum.

10 Vbi res prolatae sunt, cum rus homines eunt,
 Simul prolatae res sunt nostris dentibus.
 Quasi cum caletur, cochleae in occulto latent
 Suo sibi succo vivunt, ros si non cadit :
 Item Parasiti rebus prolatis latent

15 In occulto, miseri victitant succo suo,
 Dum ruri furant homines quos liguriant
 Prolatis rebus Parasiti venatici
 Sumus : quando res redierunt, molossici

Odis.

- Odiofisque et multum incommodifici.
- 20 Et hic quidem, hercle, nisi qui celaphos perpeti
 Potis Parasitus, frangique aulas in caput,
 Vel ire extra portam trigeminam ad saccum licet,
 Quod mihi ne eueniar, nonnullum peccatum est.
 Nam postquam meus rex est potius hostium,
- 25 Ita nunc belligent Aeroli cum Aliis.
 Nam Aerolia haec est: illic caput in Alide
 Philopolemus hujus Hegionis filius
 Senis, qui hic habitat: quae aedes lamentariae
 Mihi sunt: quas quotiescunque conspicio, fleo.
- 30 Nunc hic occipit quaestum hunc sibi gratia
 Inhonestum, maxime alienum ingenio suo,
 Homines captiuos commercatur, si queat
 Aliquem invenire, suum quicum mutat filium.
 Nunc ad eum pergam. Sed aperitur ostium,
- 35 Vnde saturitate saepe ego exii ebrius.

ACTVS PRIMVS.

SCENA SECVNDA.

HEGIO, LORARIVS, ERGASILVS.

A duorte animum sis tu: istos captiuos duos,
 Here quos emi de praeda, de quaestoribus,
 His indito catenas singularias;

- Istas maiores, quibus sunt vinciti, demito.
- 5 Sinito ambulare, si foris, si intus volent:
 Sed vti afferentur magna diligentia,
 Liber captiuus auis ferae consimilis est:
 Semel fugiendi si data est occasio,
 Satis est: nunquam post illam possis prendere.

- 10 LO. Omnes profecto liberi lubentius
 Sumus, quam seruumus. HE. non videre ita tu quidem.
 LO. Si non est quod dem, mene vis dem ipse in pedes?
 HE. Si dederis, erit extemplo mihi, quod dem tibi.
 LO. Auis me ferae consimilem faciam, vt praedicas.

Lamb. nam
 ne faxis 15 HE. Ita vt dicis, nam si faxis, te in caueam dabo.

Sed

- Sed satis verborum est. cura quae iussi, atque abi.
 ER. Quod ego quidem nimis quam cupio ut imperet;
 Nam si illum recipit, nihil est quo me recipiam.
 Nulla inuentus est spes: sese omnes amant.
- 20 Ille demum antiquis est adolefcens moribus;
 Cuius nunquam vultum tranquillavi gratiis.
 Condigne est pater ejus moratus moribus
 HE. Ego ibo ad fratrem, ad alios captivos meos;
 Visam ne nocte hac quippiam turbaverint,
- 25 Inde me continuo recipiam rursus domum.
 ER. Aegre est mihi, hunc facere quaestum carcerarium,
 Propter sui gnari miseriam, miserum senem.
 Sed si vilo pacto ille huc conciliari potest,
 Vel carnificinam hunc facere possum perpeti.
- 30 HE. Quis hic loquitur? ER. ego, qui tuo moerore maceror,
 Macesco, confenesco, et tabesco miser.
 Ossa atque pellis sum misera maceritudine.
 Neque unquam quicquam me iuvat quod edo domi;
 Foris aliquantillum etiam gusto, id beat.
- 35 HE. Ergasile, salve. ER. di te bene ament, Hegio.
 HE. Ne fle. ER. egone illum non fleam? egone non defleam
 Talem adolescentem? HE semper sensi filio
 Meo te esse amicum, et illum intellexi tibi.
 ER. TVM DENIQUE homines nostra intelligimus bona,
- 40 Cum quae in potestate habuimus, ea amisimus.
 Ego, postquam gnatus tuus potitus hostium,
 Expertus quanti fuerit: nunc desidero.
 HE. Alienus cum ejus incommodum tam aegre feras,
 Quid me patrem par facere est, cui ille est unicus?
- 45 ER. Alienus ego? alienus ille? ha Hegio!
 Nunquam istuc dixis, neque animum induxis tuum.
 Tibi ille unicus est, mihi etiam unicus magis unicus.
 HE. Laudo, MALVM quom amici tuum ducis malum.
 Nunc habe bonum animum. ER. eheu? HE. huic illud dolet,
- 50 Quia nunc remissus est edendi exercitus.
 Nullumne interea nactus, qui posset tibi
 Remissum, quem dixi, imperare exercitum?
 ER. Quid credis? fugitant omnes hanc provinciam

Quoi obtigerat, postquam captus est Philopolemus tuus.

55 HE. Non pot mirandum est, fugitare hanc provinciam.

Multis et multigenibus opus est tibi
Militibus, primum dum opus est Pistoriensibus:

Eorum sunt genera aliquot Pistoriensium.

Opus Paniceis, opus Placentinis quoque,

60 Opus Turdetanis, opus est Ficedulensibus;

Iam maritimi omnes milites opus sunt tibi,

EE. VT SAEPE summa ingenia in occulto latent!

Hic qualis imperator nunc priuatus est!

HE. Habe modo bonum animum, nam illum confido domum

65 In his diebus me reconciliassere.

Nam eccum hic captivum adolescentem Alium,

Progenatum genere summo, et summis diuitiis;

Hoc, illum me mutare, confido fore.

ER. Ita di deaque faxint. HE. sed num quo foras

70 Vocatus ad coenam? ER. nusquam, quod sciam.

Sed quid tu id quaeris? HE. quia mihi est natalis dies;

Propterea te vocari ad coenam volo.

ER. Facete dictum. HE. sed si pauillum potes

Contentus esse. ER. nae per pauillum modo:

75 Nam istoc me assiduo victu delecto domi.

HE, Age sis roga. ER. emin' tu? HE. nisi qui meliorem asseret.

ER. Quae mihi atque amicis placeat conditio magis:

Quasi fundam vendam meis me addicam legibus.

HE. Profundum vendis tu quidem, haud fundum mihi.

80 Sed si venturus, tempori ER. hem! vel jam otium est,

HE. I modo, venare leporem: nunc erim tenes.

Nam meus scruposam victus comineat viam.

ER. Nunquam istoc vinces me, Hegio; ne postules:

Cum calceatis dentibus veniam tamen.

85 HE. Asper meus victus sane est, ER. sentisne estras?

HE. Terrestris coena est. ER. sus, terrestris bestia est.

HE. Multis oleribus. ER. curato aegrotos domi.

Num quid vis? HE. venias tempori ER. memorem mones,

A 5

HE

v. 76. Salmaf. et Gronou. Age sis, rogo. ER. Empium, nisi qui
meliorem asserat, quae mihi atque amicis placeat conditio magis;
quasi fundum vendam (fortasse: vendens), meis --

He. Ibo intro atque intus subducam ratiunculam,
 90. Quantillum argenti mihi apud trapezitam fiet.
 Ad fratrem, quo ire dixeram, mox iuero.

ACTVS SECVNDVS

SCENA PRIMA

LORARIJ, PHILOCRACTES, TYNDARVS

Si di immortales id voluere, vos hanc aerumnam exsequi,
 Decet id pati animo aequo, si id facieris, leuior labos erit.
 Domi fuistis, credo, liberi:
 Nunc seruitus stueuit, ei vos morigerari mos bonu'st;
 5 Eamque herili imperio ingeniis vestris lenem reddere.
INDIGNA digna habenda sunt, herus quae facit. Ph. oh oh oh!
LO. Euulatione haud opus est: oculis multam miseriam additis.
IN RE MALA animo si bono utare, adiuuat.
PH At nos pudet, quia cum catenis sumus. **LO.** at pigeat postea
 10. Nostrium herum, si vos eximat vinculis,
 Aut solutos finat, quos argento emerit.
PH. Quid a nobis meruit? scimus nos
 Nostrium officium quod est, si solutos finat.
LO. At fugam fingitis. Sentio quam rem agitis
 15 **PH.** Nos fugiamus? quo fugiamus? **LO.** in patriam -**PH.** apage:
 haud nos id deceat.
 Fugitivos imitari. **LO.** imo edepol, si erit occasio, haud dehorror.
PH. Vnum exorare vos finite nos. **LO.** quidnam id est? **PH.** ut
 sine his arbitris
 Atque vobis, nobis detis locum loquendi.
LO. fiat, abscedite hinc: nos concedamus huc. Sed breuem
 orationem incipesse,
PH. Hem istuc mihi certum erat, concede huc. **LO.** abite ab istis.
TY obnoxii ambo
 Vobis
 v. 81. Turnebus: Immo venare—Camerar. nunc i, rem tenes.
 Scaliger, nunc Cirum tenes.
 v. 7. Gronou. mauult, multam oculis modo irrogatis

Vobis sumus propter hanc rem; cum, quae volumus nos,
Copia est, ea facitis nos compotes.

PH. secede huc nunc jam, si viderur, procul.
Ne arbitri dista nostra arbitrari queant:

25 Neue permanet palam haec nostra fallacia.

Nam DOLI non doli sunt, nisi astu colas,
Sed malum maximum, si id palam prouenit.

Nam si herus mihi es tu atque ego me tuum esse seruum assimulo.
Tamen viso opus est, cauto est opus, ut hoc sobrie, sineque arbitris

30. Accurate hoc agatur, docte et diligenter.

Tanta incepta res est: haud fomiculose hoc
Agendum est. TY. ero, ut me voles esse. PH. spero,
TY. Nam tu nunc vides pro tuo caro capite,
Carum offerre meum caput vilitati.

35. PH. scio TY. at scire memento, quando id, quod voles, habebis.
Nam FERIE MAXIMA pars morem hunc homines habent; quod
sibi volunt,

Dum id impetrant, boni sunt: sed id ubi jam penes sese habent,

Ex bonis pessimi et fraudulentissimi!

Sunt. Nunc ut te mihi volo esse, esse autumo

40 Quod tibi suadeam, suadeam meo patri,

PH. Pol ego te, si audeam, meum patrem nominem;
Nam secundum patrem tu es pater proximus.

TY Audio. PH. et propterea saepius te, ut memineras, moneo.
Non ego herus tibi, sed seruus sum, nunc obsecro te hoc vnquam,

45 Quoniam nobis Di immortales animum ostenderunt suum,

Vt qui herum me tibi fuisse, atque esse nunc conseruum velint;
Quod antehac pro jure imperit ab am. meo, nunc te oro per
precem,

Per fortunam incertam et per mei te erga bonitatem patris,
Perque conseruitium commune, quod hostica euenit manu,
Ne me secus honore honestes, quam ego te, cum seruibus mihi,
Atque vt qui fueris, et qui nunc sis, meminisse vt memineris.

TY. Scio quidem me te esse, nunc, et te esse me. PH. hem istud
si potes

Memoriter meminisse, inest spes nobis in hac astutia.

Actus

ACTVS SECVNDVS.

SCENA SECVNDA.

HEGIO, PHILOCRATES, TYNDARVS

- I**am ego reuertar intro, si ex his quae volo exquirivero.
 Ubi sunt isti, quos ante aedis iussi huc produci foras?
 PH. Edepol tibi ne quaestioni essemus, caurum intellego;
 Ita vinculis custodisque circummoeniti sumus.
5. HE. QUI CAUET, ne decipiatur, vix cauet, cum etiam cauet.
 Etiam cum cauisse rarus est, saepe is cautor captus est.
 An vero non iusta causa est, ut vos feruem sedulo,
 Quos tam grandi sum mercatus praesenti pecunia?
 PH. Neque pol tibi nos, quia nos seruas, aequom est viris
 vortere:
- 10 Neque te nobis, si abeamus hinc, si fuit occasio.
 HE. Vt vos hic, iridem illic apud vos meus seruatur filius.
 PH. Captus est? HE. ita. PH. non igitur nos soli ignaui fuimus.
 HE. Secede huc, nam sunt ex te quae solo scitari volo,
 Quarum rerum te falsiloquum mihi esse nolo. PH. non ero,
- 15 Quod sciam, si quid nesciui, id nescium tradam tibi.
 TY. Nunc senex est in tonstrina: nunc jam cultros atrinet.
 Ne id quidem inuolucris iniicere voluit, vestem ut ne inquinet,
 Sed utrum, strictissime atronsurum dicam esse, an per pectinem,
 Nescio: verum si frugi est usque admutilabit probe.
- 20 HE. Quid tu? seruusne esse, an liber manelis? memora mihi.
 PH. Proximum quod sit bono, quodque a malo longissime,
 Id volo, quanquam non multum fuit molesta seruitus:
 Nec mi secus erat, quam si essem familiaris filius
 TY. Eugepae! Thalem talento non emam Milesium.
- 26 Nam ad sapientiam hujus nimius nugator fuit
 Vt facere orationem ad seruitutem contulit!
 HE. Quo de genere natus illic Philocrates? PH. Polyplusio;
 Quod genus illic est vnum pollens atque honoratissimum.
 HE. Quid ipse hic? quo honore est illic? PH. summo, atque
 ab summis viris.
- 30 HE. Tum igitur ei cum in Alcis tanta gratia est, ut praedicas,
 Qui

Quid diuitiae, sumne opimae? PH. unde excoquat feruum fenex,
 HE. Quid pater? viuine? PH. viuum, cum inde abiimus,
 liquimus,

Nunc uiuat, nec ne, id Orcum scire oportet scilicet,
 Salua res est, philosophatur quoque iam, non mendax modo est,
 35 HE. quod erat ei nomen? PH. Thesaurochrysonichryfides.
 HE. Videlicet propter diuitias inditum id nomen quasi est.
 PH. Imo edepol propter auaritiam ipsius, atque audaciam.
 Nam ille quidem Theodoromedes fuit germano nomine,
 HE. Quid tu ais? tenaxne pater eius est? PH. imo edepol pertinax.
 40 Quin etiam ut magis noscas: Genius suo ubi quando sacrificat,
 Ad rem diuinam quibus est opus Samiis uasis utitur:
 Ne ipse Genius furrripiat, proinde aliis ut credat uide.
 HE. Sequere hac me igitur, eodem ego ex hoc, quae uolo, ex
 quaesiuero,

Philocrates hic fecit hominem frugi ut facere oportuit,
 45 Nam ego ex hoc, quo genere gnatus sis, scio: hic fassus est mihi
 Haec tu eadem si confiteri vis, tua re feceris:
 Quae tamen scito scire me ex hoc. TY. fecit officinam hic suam,
 Cum tibi est confessus uerum: quanquam uolui sedulo
 Meam nobilitatem occultare, et genus, et diuitias meas,
 50 Hegio, nunc quando patriam et libertatem perdidit,
 Non ego istunc me potius, quam re metuere, aequum censeo.
 Vis hostilis cum istoc fecit meas opes aequabiles.
 Memini, cum dicto haud audebat; facto nunc laedat licet,
 Sed uiden' Fortuna humana fingit atarque ut lubet:
 55 Me, qui liber fueram, feruum fecit; e summo infimum.
 Qui imperare insueueram, nunc alterius imperio obsequor.
 Et quidem si proinde ut ipse fui imperator familiae,
 Habeam dominum, non verear ne iniuste aut grauitur mihi imperet.
 Hegio, hoc te monitum, nisi forte ipse non vis, uolueram.
 60 HE. Loquere audacter. TY. tam ego fui ante liber, quam gna-
 tus tuus.

Tam mihi, quam illi, libertatem hostilis eripuit manus.
 Tam ille apud nos seruit, quam ego nunc hic apud te serui.
 Est

*) v. 36. Alii: Thesaurochrysonichryfides; alii, Thesaurocrypsonichryfides.

Est profecto Deus, qui quae nos gerimus, auditque et videt.
Is vti tu me hic habueris, proinde illum illic curauerit.

65 Bene merenti bene profuerit, male merenti par erit.
Quam tu filium tuum, tam pater me meus desiderat.
HE. meministi ego istoc, sed faterin' eadem quae hic fassus' est mihi?

TY Ego patri meo esse fateor summas diuitias domi,
Meque summo genere gnatum, sed te obtestor, Hegio,

70 Ne tuum animum auariorem faxint diuitiae meae:
Ne patri, tamen si vnicus sum, decere videatur magis,
Me saturum seruire apud te sumptu et vestitu tuo,
Potius quam illi, vbi minime honestum est, mendicantem viuere.
HE. Ego virtute Deum et maiorum nostrum diues sum satis.

75 Non ego omnino lucrum omne esse vile homini existimo.
Scio, ego; multos iam lucrum iuculentos homines reddidit.
Est etiam, ubi profecto damnnum praestet facere quam lucrum.
Odi ego aurum: multa multis saepe suasit perperam.
Nunc hoc animum aduortito, ut ea quae sentio, pariter scias.

80 Filius meus illic apud vos seruit captus Alide:
Eum si reddis mihi, praeterea vnum nummum ne duis:
Et te et hunc amittam hinc, alio pacto abire non potes.
TY. Optimum atque aequissimum oras: optimusque hominum ho-
mo es.

Sed is priuatam seruitutem seruit illi an publicam?

85 HE. Priuatam medici Menarchi PH. pol hic quidem huius est
cliens.

Tam hoc quidem tibi in proclui, quam imber est, quando pluit.

HE. fac is homo ut redimatur. TY. faciam, sed te id oro, Hegio.

HE. Quiduis, dum ab re nequid ores, faciam. TY. ausculta dum,
scias.

Ego me amitti, donecum ille huc redierit, non postulo.

90 Verum, te quaeso, ut aestimatum hunc mihi des, quem mittam
ad patrem,

Vt is homo redimatur illi. HE. imo alium potius misero
Hinc, vbi erunt induciae, illuc tuum qui conueniat patrem.

Qua tua, quae tu miseris mandata, ita, ut velis, perferat.

TY. At nihil est, ignotum ad illum mittere: operam luseris.

95 Hunc mitte, hic omne transactum reddet, si illuc venerit,
Nec quenquam fidelioram, neque cui plus credat, potes

Mit.

Mittere ad eum, nec qui magis sit feruos ex sententia;
 Neque adeo cui tuum concedat, filium hodie audacius
 Ne vereare, meo periculo huius ego experiar fidem,
 100 Eretus ingenio eius, quod me esse scit erga se beneuolam.
 HE. Mittam equidem istunc aestimatum tua fide, si vis. TY.
 volo.

Quam citissime potest, tam hoc cedere ad factum volo.

HE. Num quae causa est, quin si ille huc non redeat, viginti
 minas

Mihi des pro illo? TY. optima imo. HE. soluite istum nunc iam,

105 Atque vtrumque. TY. di tibi omnes omnia optata afferant,
 Cum me tanto honore honestas, cumque ex vinculis eximis.

Hoc quidem haud molestum est iam, quod collus collatia caret.

HE. QVOD bonis benefic beneficium, gratia ea grauida est bonis;

Nunc tu illum si illo es missurus, dice, demonstra, praecipue,
 Quae ad patrem vis nunciari, vin' vocem huc ad te? TY. voca

ACTVS SECVNDVS

SCENA TERTIA

REGIO, PHILOCRATES, TYNDARVS.

Quae res bene vortat mihi meoque filio,
 Vobisque: vult te nouus herus opem dare

Suo veteri domino, quod is velit, fideliter.

Nam ego te aestimat: huic dedi viginti minis;

5 Hic autem te, ait, mittere hinc velle ad patrem;

Meum vt illic redimat filium: mutatio

Inter me atque illum vt nostris fiat filius,

PH. Vtroque vortum rectum est ingenium meum,

Ad te adque illum. pro rota me vri licet.

10 Vel ego huc vel illuc vortat, quo imperabitis.

HE. Tute tibi ea tuopte ingenio prodes plurimum,

Cum seruitutem ita fers, vt ferri decet.

Sequere. hem tibi hominem. TY. gratiam habeo tibi,

Quom copiam istam mihi et potestatem facis:

15 Vt ego ad parentes hunc remittam nuncium,

Qui me quid rerum hic agitem, et quid fieri velim,
 Patri meo ordine omnem rem illuc perferat:
 Nunc ita conuenit inter me atque hunc, Tyndare,
 Vt te aestimatum in Alidem mitram ad patrem.

20 Si non rebitas huc vt vrginti minas

Dem pro te. PH. recte conuenisse sentio.

Nam pater expectat, aut me, aut aliquem nuncium,
 Qui hinc ad se veniat. TY. ergo animum aduortas volo,
 Quae nunviare hinc te volo in patriam ad patrem.

25 PH. Philocrates, ut adhuc locorum feci, faciam sedulo,
 Vt potissimum quod in rem recte conducat tuam,
 Id petam, id persequarque corde et animo atque viribus.

TY. facis ita, ut te facere oportet. Nunc animum aduortas volo:
 Omnium primum salutem dicito matri et patri,

30 Et cognatis, et si quem alium benevolentem videris.

Me hic valere et seruitutem seruire huic homini optumo,

Qui me honore honestiorem semper fecit, et facit.

PH. Istuc nec praecipias: facile memoria memini tamen.

TY. Nam quidem, nisi quod custodem habeo, liberum me esse
 arbitror.

35 Dicito patri, quo pacto mihi cum hoc conuenierit

De hujus filio. PH. quae memini, mora mera est monerier.

TY. Vt eum redinat, et remittat nostrum huc amborum vicem:

PH. Meminero. HE. at quam primum poteris, istuc in rem utri-
 que est maxime.

PH. Non tuum tu magis videre, quam ille suum gnatum cupit.

40 HE. Meus mihi, SVVS cuique est carus PH. nunquid aliud vis
 patri

Nunciari? TY. me hic valere, et tute audacter dicito,

Tyndare, inter nos fuisse ingenio haud discordabili:

Neque te commeruisse culpam, neque me aduersatum tibi.

Beneque hero gessisse morem in tantis aerumnis tamen.

45 Neque med vnquam deferuisse te, neque factis, neque fide,

Rebus in dubiis, egenis. Haec pater quando scier,

Tyndare, ut fueris animatus erga suum gnatum atque se,

Nunquam erit tam avarus, quin te gratus emitat manu.

Et mea opera, si hinc rebito, faciam vt faciat facilius.

50 Nam tua opera et comitate et virtute et sapientia

Fecisti,

Fecisti, vt redire liceat ad parentes denuo;

Cum apud hunc confessus es et genus et diuitias meas.

Quo pacto emisisti e vinculis tuum herum, tua sapientia.

PH. Feci ego ista vt commemoras: et te meminisse id gratum est mihi,

55 Merito tibi ea euenerunt a me, nam nunc, Philocrates,
Si ego item memorem quae me erga multa fecisti bene,
Nox diem adimat, nam si seruus meus esses, nihilo fecius
Mihî obsequiosus semper fuisti, HE. Di vos tram fidem,
Hominum ingenium liberale! vt lacrimas excutiant mihi!

60 Videas corde amare inter se: quantis laudibus suum herum
Seruus collaudauit! PH. istic pol haud me centesimam
Partem laudat, quam ipse meritus est, vt laudetur laudibus,
HE. Ergo cum opruma fecisti, nunc adest occasio
Benefacta cunulare, vt erga hunc rem geras fideliter.

65 PH. Magis non factum possum velle, quam opera experiat persequi:

Id vt scias, Iouem supremum testem laudo, Hegio

Me infidelem non futurum Philocrati. HE. probus es homo.

PH. Nec me secus vnquam ei facturum quicquam, quam memet mihi,

TY. Itaec dicta te experiri et operis et factis volo.

70 Et quo minus dixi, quam volui de te, animum aduortas volo.

Atque horum verborum causa caueto mihi iratus suas.

Sed te, quaeso, cogitato hinc mea fide mitti domum

Te aestimatum, et meam esse vitam hic pro te positam pignori.

Ne tu me ignores, cum extemplo meo e conspectu abscesseris.

75 Quom me seruum in seruitute pro te hic reliqueris;

Tuque te pro libero esse ducas, pignus deseras:

Neque des operam, pro me ut huius reducem facias filium,

Scito te hinc minis viginti aestimatum mittier.

Fac fidelis sis fideli: caue fidem fluxamj geras.

80 Nam pater, scio, faciet, quae illum facere oportet, omnia.

Serua in perpetuum tibi amicum me, atque hunc inuentum inueni.

Haec per dexteram tuam, te dextera retinens manu,

Obsecro, infidelior mihi ne suas, quam ego sum tibi.

Tu hoc age. tu mihi herus nunc es: tu patronus: tu pater:

85 Tibi commendo spes opesque mea. PH. mandauisti satis.

B

Satin?

- Satin' habes, mandata quae sunt, facta si refero? TY. satis.
 PH. Et tua et tua huc ornatus reueniam ex sententia.
 Nunquid aliud? TY. vt quam primum possis, redeas. PH. res monet.
 HE. Sequere me, viaticum vt dem hinc a trapezita tibi:
 90 Eadem opera a Praetori sumam syngraphum. TY. quem syngraphum?
 HE. Quem hic ferat secum ad legionem, hinc ire huic vt liceat domum.
 Tu intro abi. TY. bene ambulato. PH. bene vale. HE. edepol rem meam
 Constabiliui, cum illos emi de praeda a quaestoribus.
 Expediui ex seruitute filium, si diis placet.
 95 At etiam dubitauit hos homines emerem, an non emerem, diu.
 Seruate istum sultis intus, serui: ne quoquam pedem
 Efferat sine custode, ego apparebo domi.
 Ad fratrem modo captiuos alios inuiso meos.
 Eadem percontabor, equis hunc adolescentem nouerit.
 100 Sequere tu, te vt amittam, rei primum praeuorti volo.

ACTUS TERTIUS.

SCENA PRIMA.

ERGASILUS.

- Miser homo est, qui ipse sibi quod edit quaerit, et id aegre inuenit:
 Sed ille est miserior, qui et aegre quaerit, et nihil inuenit.
 Ille miserrimus est, qui cum esse cupit, quod edit non habet.
 Nam, hercle, ego huic diei, si liceat, oculos effodiam libens,
 5 Ita malignitate onerauit omnes mortales mihi,
 Neque ieiuniosorem, neque magis effertum fame
 Vidi; nec qui minus procedat, quicquid facere coeperit.
 Itaque venter gutturque resident esuriales ferias.
 Illicet parasiticae arti maximam in malam crucem!
 10 Ita inuentus iam ridiculos inopesque ab se segregat.
 Nihil morantur iam Laconas imi subsellii viros,
 Plagipatidas: quibus sunt verba sine penu et pecunia.
 Eos requirunt, qui, libenter cum edierint, reddant domi.

Ips

- Ipsi obsonant, quae parasitorum ante erat provincia.
- 15 Ipsi de foro tam aperto capite ad lenones eunt,
 Quam in tribu aperto capite fontes contemnunt reos.
 Neque ridiculos iam terentii faciunt. sese omnes amant.
 Nam ut dudum hinc abii, accessi ad adolescentes in foro.
 Saluete, inquam: Quo inus vna, inquam, ad prandium? atque illi
 tacent.
- 20 Quis ait? hoc, aut, quis profitetur? inquam, atque illi abnuunt
 Dico vnum ridiculum dictum de dictis melioribus,
 Quibus solebam menstruales epulas ante adipiscier.
 Nemo rider, sciui extemplo rem de compacto geri.
- 25 Ne canem quidem irritatam voluit quisquam imitariet.
 Saltem, si non arriherent, dentes ut restringerent.
 Abeo ab illis, postquam video me sic ludificarier,
 Pergo ad alios, venio ad alios, deinde ad alios: una res.
 Omnes compacto rem agunt, quasi in velabro olearii.
- 30 Nunc redeo inde, quoniam me ibi video ludificarier.
 Item alii Parasitri frustra obambullabant in foro.
 Nunc barbarica lege certum est jus meum omne persequi.
 Qui concilium iniere, quo nos victu et vita prohibeant,
 His diem dicam, irrogabo multam: ut mihi coenas decent.
- 35 Meo arbitrato dent, cum cara annona sit. sic egero.
 Nunc ibo ad portum hinc, est illic mihi vna spes coenatica?
 Si ea decollabit, redibo huc ad senem, ad coenam asperam.

ACTUS TERTIUS.

SCENA SECUNDA.

HEGIO.

Quid est suavius, quam bene rem gerere bono publico? sicut ego
 feci heri,

Cum emi hosce homines. vbi quisque vident, eunt obuiam,
 Gratulanturque eam rem. ita me miserum resistendo,
 Retinendoque lassum reddiderunt.

- 4 Vix ex gratulando miser iam eminebam,
 Tandem abii ad Praetorem: ibi vix requieui: rogo syngraphum:
 Datur mihi: illico dedi Tyndaro, ille abiit domum.

B 2

Inde

Inde illico reuorror domum, postquam id actum est, eo;
 Protinus ad fratrem inde abii, mei ubi sunt alii captiui.
 10 Rogo, Philocratem ex Alide ecquis omnium nouerit?
 Tandem hic exclamat, eum sibi esse sodalem. dico
 esse eum

Apud me. hic extemplo orat obsecratque, eum sibi ut
 liceat

Videre. iussi illico hunc exsolui. nunc tu sequere me,
 Ut quod me orauisti, impetres, eum hominem ut con-
 uenias.

ACTVS TERTIVS.
 SCENA TERTIA
 TYNDARVS.

Nunc illud est, cum me fuisse, quam esse, nimio
 mauelim:

MSS. Pall.
 spernuntque
 me

Nunc spes, opes auxiliaque a me segregant, spernunt-
 que se.

Hic ille est dies, cum nulla vitae meae salus sperabi-
 lis est:

Neque exilium exitio est; neque adeo spes, quae mihi
 hunc aspellat metum:

Latib. inte-
 gumentum

10 Nec mendacijs subdolis mihi vsquam mantellum est
 meis.

Nec fycophantijs, nec fucis vllum mantellum ob-
 uiam est.

Neque deprecatio perfidijs meis, nec malefactis fuga est.
 Nec confidentiae vsquam hospitium est, nec diuertu-
 culum dolis.

Operta quae fuere, aperta sunt; patent praestigiae.

10 Omnis res palam est; neque de hac re negotium
 est, quin male

Occidam, oppetamque pestem, heri vicem meamque.
 Perdidit me Aristophontes hic, qui intro venit modo.

Is me nouit: is sodalis Philocrati et cognatus est.

Neque jam salus seruare, si volt, me potest; nec
copia est:

15 Nisi si aliquam corde machinor astutiam.

Quam, malum! quid machiner? quid comminiscar?
maximas

Nugas ineptiasque incipisso. haereo.

ACTVS TERTIVS

SCENA QVARTA.

HEGIO, TYNDARVS, ARISTOPHONTES.

Quo illum nunc hominem prorupisse foras se di-
cam ex aedibus?

TY. Nunc enim vero ego occidi: eunt ad te hostes,
Tyndare, quid loquar?

Quid fabulabor? quid negabo? aut quid fatebor?
mih

Res omnis in, incerto sita est, quid rebus confidam
meis?

3 Utinam te Di prius perderent, quam periisti e patria
tua,

Aristophontes, qui ex parata re imparatam omnem
facis.

Occisa est haec res, nisi reperio atrocem mihi aliquam
astutiam.

HE. Sequere, hem tibi hominem, adi atque alloquere.

TY. quis homo est me hominum inferior?

AR. Quid istuc est, quod meos te dicam fugitare
oculos, Tyndare?

10 Proque ignoto me aspernari, quasi me nunquam
noueris?

Equidem tam sum seruus, quam tu: et si ego [domi
liber sui,

Tu vsque a puero seruitutem seruisti in Alide.

HE. Edepol minime miror, si te fugitat, aut ocu-
los tuos,

Aut si te odit, qui istum appelles Tyndarum pro
Philocrate.

Non. rubei. 15 TY. Hegio, hic homo rabiosus habitus est in Alide,
dofus Ne tu, quod istic fabuletur, aures immittas tuas
Nam istic hastis infectatus est domi matrem et patrem.
Et illic isti, qui sputatur, morbus interdum venit.
Proin' tu ab istoc procul recedas. HE. vltro istum a
me. TY. ain', verbero,

20 Me rabiosum? atque infectatum esse hastis meum
memoras patrem?
Et eum morbum mihi esse, ur qui me opus sit inspu-
tarier?

HE. Ne verere! multos iste morbus homines macerat,
Quibus insputari saluti fuit. TY. atque Aliis profuit.

MSS. atque
iis profuit,

AR. Quid tu autem, etiam huic credis? HE. quid
ego credam huic? AR. insanum esse me.

25 TY. Viden' tu hunc, quam inimico voltu intuetur?
concedi oprimum est.

Hegio, sit quod tibi ego dixi: gliscit rabies. caue tibi.

HE. Credidi esse insanum extemplo, vti te appellavit
Tyndarum,

TY. Quin suam ipse interdum ignorat nomen, neque
scir qui fiet,

HE. At etiam te suum sodalem esse aiebat. TY. haud
vidi magis.

30 Et quidem Alcmaeo atque Orestes et Lycurgus postea
Vna opera mihi sunt sodales, qua iste. AR. at etiam,
furcifer,

Male mihi loqui audes? non ego te noui? HE. pol
planum id quidem est

Non nouisse, qui istunc appelles Tyndarum pro
Philocrate.

Quem vides, eum ignoras; illum nominas, quem
non vides.

35 AR. Imo iste eum sese air, qui non est, esse; et
qui vere est, negat.

TY. Tu enim repertus, Philocraten qui superes veri-
g:rbio!

AR.

AR. Pol, ego ut rem video, tu inuentus, vera vani-
tudine

Qui contumax. sed quaeso, hercle agedum adspice
ad me. TY. hem. AR. dic modo,

Te negas Tyndarum esse? TY. nego inquam. AR.
run' te Philocratem esse ais?

40 TY. Ego inquam. AS. tune huic credis? HE. plus
quidem, quam tibi aut mihi.

Nam ille quidem, quem tu hunc memoras esse, ho-
die hinc abiit Alidem

Ad patrem huius. AR. quem patrem, qui seruus est?
TY. et tu quidem

Seruus et liber fuisti, et ego me confido fore;
Si huius huc reconciliaſſo in libertatem filium.

45 AR. Quid ais, furcifer? run' te gnarum memoras
liberum?

TY. Non equidem me Liberum, sed Philocratem esse
aio. AR. quid est?

Vt scelestus, Hegio, nunc is te ludos facit!

Nam is est seruus ipse, neque praeter se vnquam ei
seruus fuit.

TY. Quia tute ipse eges in patria, nec tibi, qui viuas,
domi est,

50 Omnis inueniri similes tibi vis. non mirum facis.

EST MISERORVM, ut malenolentes sint atque in-
uideant bonis.

AR. Hegio vide sis, ne quid tu huic temere insistas
credere.

Sciopp. de- Atque vt perspicio, profecto iam aliquid pugnae
dit. edidit.

Filium tuum quod redimere se ait, id nevtquam mi-
hi placet.

55 TY Scio te id nolle fieri: efficiam tamen ego id, si
Di adiuuent.

Illum restituum huic, hic autem in Alidem me meo
patri.

Propterea ad patrem hinc amisi Tyndarum. AR. quin
tute is es:

B 4 Neque

Donz. He-
gioni huic
iste.

MSS. Pall.
praeter cum
quisquam ei.

Neque praeter te in Alide vllus seruus istoe nomine est.
 TY. Pergin' seruom me exprobrare esse, id quod vi
 hostili obrigit?

60 AR. Enimvero iam nequeo contineri. TY. heus
 audin' quid ait? quin fugis?
 Iam illic hic nos infectabit lapidibus. nisi illum iubes
 Comprehendi. AR. crucior. TY. ardent oculi: fune
 opu't, Hegio.

Viden' tu illi maculari corpus totum maculis luridis?
 Atra bilis agitat hominem. AR. at pol te, si hic sa-
 piat senex,

65 Atra pix agitet apud carnificem, tuoque capiti illuceat,
 TY. iam deliramenta loquitur; laruae stimulant virum.
 HE. Quid? quid si hunc comprehendi iusserim? TY.
 sapias magis.

Sic Cam.
 Cod. Alii
 scripti: Her-
 cule quid si.

AR. Crucior lapidem non habere me, vt illi mastigiae
 Cerebrum excutiam, qui me insanum verbis concin-
 nat suis.

70 TY. Audin' lapidem quaeritare? AR. solus te solum
 volo,

Hegio. HE. istinc loquere, si quid vis; procul tamen
 audiam.

TY. Namque edepol si ad bites propius, os denafabit
 tibi

Quid. MSS.
 mordicibus.

Mordicus. AR. neque pol me insanum, Hegio, esse cre-
 duis,

Neque fuisse vnquam, neque esse morbum quem istic
 autumat.

75 Verum si quid metuis a me, jube me vinciri: volo,
 Dum istic iridem vinciat. TY. imo enim vero, Hegio,
 Istic, qui volt, vinciat. AR. tace modo: ego te,
 Philocrates

Falso, faciam, vt verus hodie reperiare Tyndarus.

Quid mi abnutas? TY. tibi ego abnuto? quid agat,
 si absis longius?

80 HE. Quid ais? quid si adeam hunc insanum! TY. nu-
 gas ludificabitur.

Lamb. quo. Garriet quod neque pes vnquam, neque caput compareat.
 Orna-

Ornamenta absunt: Aiacem, hunc cum vides, ipsura
vides.

HE. Nihili facio, tamen adibo. TY. nunc ego omni-
no occidi,

Nunc ego INTER sacrum saxumque sto: nec, quid
faciam, scio.

85 HE. Do tibi operam, Aristophontes, si quid est,
quod me velis.

AR. Ex me audibis vera, quae nunc falsa opinare,
Hegio.

Sed hoc primum me expurgare tibi volo, me insaniam
Neque tenere, neque mi esse vllum morbum, nisi
quod seruiio.

At ita me rex deorum atque hominum faxit patrias
compotem,

90 Vt istic Philocrates non magis est, quam aut ego,
aut tu. HE. eho! dic mihi,

Quis igitur ille est? AR. quem dudum dixi a princi-
pio tibi.

Hoc si secus reperies, nullam causam dico, quin mihi
Et parentum et libertatis apud te deliquio fiet.

HE. Quid tu ais? TY. me tuum esse seruum, et te
meum herum. HE. haud istuc rogo.

95 Fuisstis liber? TY. fui. AR. euimvero non fuit, nu-
gas agit.

TY. Qui tu scis? an tu fortasse fuisti meae matri ob-
stetrix,

Qui id tam audacter dicere audes? AR. puerum te vi-
di puer.

TY. At ego te video major majorem, hem rursus tibi!
Meam rem non cures, si recte facias. num ego curo
tuam?

100 HE. Fuitne huic pater Thefaurochrysonochrysidis?

AR. Non fuit neque ego istuc nomen vnquam audiui
ante hunc diem.

Philocrati Theodoromedes fuit pater. TY. pereo probe.

Quin quiescis dierectum cor meum! i, ac suspendere.

Tu sussultas, ego miser vix asto prae formidine.

B 5

HE.

Lamb. quin
quiesce tu
dierecte.

105 HE. Satin' istuc mihi exquisitum est fuisse hunc
seruum in Alide?

Neque esse hunc Philocratem? AR. tam satis, quam
nunquam hoc inuenies secus.

Sed, vbi is nunc est? HE. vbi ego minime, atque
ipsum se volt maxime.

Tum igitur ego deruncinatus, deartuatus sum miser
Hujus scelesti technis; qui me, vt lubitum est, ducta-
uit dolis.

110 Sed vide sis. AR. quin exploratum dico et prouisum
hoc tibi

HE. Certon' ? AR. quin nihil, inquam, inuenies magis
hoc certo certius.

Philocrates jam inde vsque amicus fuit mihi a puero
puer.

HE. Sed qua facie est tuus sodalis Philocrates? AR.
dicam tibi:

Macilento ore, naso acuto, corpore albo, et oculis
nigris,

115 Subrufus aliquantum, crispus, cincinnatus. HE. con-
uenit.

TY. Vt quidem, hercle, in medium ego hodie pes-
sume processerim.

Vae illis virgibus miseris, quae hodie in tergo morientur
meo

HE. Verba mihi data esse video. TY. quid cessatis
compedes

Currere ad me, meaque amplecti crura, vt vos cu-
stodiam?

120 HE. Satin' me illi hodie scelesti capti ceperunt dolo?

Illic seruum se assimilabat, hic sese autem liberum.

Nucleum amisi, reliquit pigneri putamina.

Gulielm. Ita mihi stolido sursum versus os subleuere officium.

vorvutis 05 Hic quidem me nunquam iridebit. Colaphe, Corda-
subl. lio, Corax,

125 Ite istinc, atque efferte lora. LO. num lignatum
mittimur?

Actus

ACTVS TERTIVS.

SCENA QVINTA.

HEGIO, TYNDARVS, ARISTOPHONTES.

Iniicite huic manicas mastigiae.

TY. Quid hoc est negotii? quid ego deliqui? HE.
rogas?

Sator sartorque scelerum, et messor maxime.

MSS. Lang.
debebas.

TY. Non occatorem dicere audebas prius?

5 Nam semper occant prius, quam sarrunt rustici.

HE. At vt confidenter mihi contra astitit!

TY. Decet innocentem seruom atque innoxium

Confidentem esse, suum apud herum potissimum.

HE. Astringite isti sulcis vehementer manus.

Gisan. tu has
quid.

10 TY. Tuus sam, tuas quidem vel praecidi jube.

Sed quid negotii est, quamobrem succenses mihi?

HE. Quia me meamque rem, quod in te vno fuit,

Tuis scelestis falsidicis fallaciis

Delacerauisti, deartauistisque opes.

15 Confecisti omnes res ac rationes meas.

Ita mi exemisti Philocratem fallaciis,

Illum esse seruom credidi, te liberum,

Ita vosmet aiebatis, itaque nomina

Inter vos permutastis. TY. fateor, omnia

20 Facta esse ita, vt tu dicis, et fallaciis

Abiisse eum abs te, mea opera atque astutia:

An, obsecro hercle te, id nunc succenses mihi?

HE. At cum cruciatu maximo id factum est tuo.

TY. DVMNE ob malefacta peream, parui aestimo

25 Si ego hic peribo, ast ille vt dixit, non redit:

At erit mihi hoc factum, mortuo memorabile;

Meum herum captum ex seruitute, atque hostibus

Reducem fecisse liberum in patriam ad patrem,

Meumque potius me caput periculo

30 Praecipuisse, quam is perirer, ponere.

HE. Facito ergo vt Acherunti clueas gloria.

TY.

- Scal. perbi- TY. QVI PER Virtutem peritat, non interit.
tat. HE. Quando ego te exemplis exercitauero pessumus,
Atque ob sutelas tuas te morti misero,
35 Vel te interisse, vel perisse praedicent,
- MSS. Pall. Dum pereas, nihil interdum, dicant viuere.
interdico TY. Pol si istuc faxis, haud sine poena feceris,
Si ille huc redibit, sicut confido affore.
AR. Pro di immortales! nunc ego teneo, nunc scio
40 Quid sit hoc negoti. meus sodalis Philocrates
In libertate est ad patrem, in patria. bene est:
Nec est quisquam mihi, aequae melius cui velim.
Sed hoc mihi aegre est, me huic dedisse operam ma-
lam,
Qui nunc propter me, meaue verba vincus est.
- 45 HE. Vetui' te quicquam mihi hodie falsum proloqui?
TY. Vetuisti. HE. cur es ausus mentiri mihi?
TY. Quia vera obessent illi, quoi operam dabam;
Nunc falsa profunt. HE. at tibi oberunt. TY. optu-
me est
At herum seruau, quem seruatum gaudeo:
50 Cui me custodem addiderat herus major meus.
Sed malene id arbitrare factum? HE. pessume.
TY. At ego aio recte, qui abs te seorsum sentio.
Nam cogitatio, si quis hoc gnato tuo
Tuus seruus faxit, qualem haberes gratiam?
- 55 Emitteresne, necne, eum seruum manu?
Essene apud te is seruus acceptissimus?
- Pont. ingra- Responde. HE. opinor. TY. cur ergo iratus mihi es?
tus. HE. Quia illi fuisti, quam mihi, fidelior
TY. Quid? tu vna nocte postulauisti et die,
- Merc. nupe-60 Recens captum hominem, nuperum et nouitium,
rum noui- Te perdocere, vt melius consulere tibi,
tium. Quam illi, quicum vnua puero aetatem exegeram?
HE. Ergo ab eo petito gratiam istam. ducite,
Vbi ponderosas, crassas capiat compedes,
- Non. lapici-65 Inde ibis porro in latomias lapidarias
darias Ibi quom alii octonos lapides effodint,
Nisi cotidianus sesquiopus confeceris,

Sexcenteplogo nomen indetur tibi.

AR. Per deos atque homines ego te obrestor, Hegio,

70 Ne tu istunc hominem perdis. HE. curabitur.

Nam noctu neruo vinctus custodibitur,

Inrerdius sub terra lapides eximet.

Diu ego hunc cruciabo, non vno absoluam die.

AR. Certumne est tibi istuc? HE. non moriri certiu'ft.

75 Abducite istum actutum ad Hippolytum fabrum,

Iubete huic crassas compedes impingier:

Inde extra portam ad meum libertum Cordalium.

In lapicidinas facite deductus fiet:

Atque hunc ita velle, dicite, curarier,

80 Ne qui deterius huic sit, quam quoi pessime est.

TY. Cur ego te invito me esse saluom postulem?

Periculum vitae meae fiat tuo periculo,

POST MORTEM in morte nihil est, quod metuam,
mali.

V. C. super-
uiuo.

ETSI peruiuo vsque ad summam aetatem, tamen /

85 Breue spacium est perferendi, quae minitas mihi.

Vale atque salue: etsi aliter vt dicam, meres.

Tu Aristophontes, de me vt meruisti, ita vale,

Nam mihi propter te hoc obtrigit. HE. abducite.

TY. At vnum hoc quaeso, si huc rebitet Philocrates,

90 Vt mihi ejus facias conueniundi copiam.

HE. Periistis, nisi hunc jam e conspectu abducitis.

TY. Vis haec quidem hercle est, et trahi et trudi
simul.

HE. Illic est abductus recta in phylacam, vt dignus
est.

Ego illis capteuis aliis documentum dabo,

95 Ne tale quisquam facinus incipere audeat.

Quod absque hoc esset, qui mihi hoc fecit palam,

Vsque offrenatum suis me ductarent dolis.

Nunc certum est nulli post haec quicquam credere.

Satis sum semel deceptus. speraui miser

100 Ex seruitute me exemisse filium.

Ea spes elapsa est. perdidit vnum filium

Puerum quadrimum, quem mihi seruos surpuit:

Neque

Neque enim feruom vnquam repperi, neque filium:
 Major potitus hostium est, quod hoc est scelus!
 10 Quasi in orbitatem liberos produxerim
 Sequere hac: reducam te vbi fuisti. neminis
 Misereri certum est, quia mei miseret neminem.
 AR. Exauspicui ex vinculis. nunc intellego
 Redauspicandum esse in catenas denuo.

ACTVS QVARTVS.

SCENA PRIMA.

ERGASIVS.

Iuppiter supreme, seruas me, measque auge opes.
 Maximas opimitates opiparasque offers mihi.
 Laudem, lucrum, ludum, jocum. festiuitatem, ferias,
 Pompam, penum, potationes, saturitatem, gaudium;
 5 Nec quoiquam homini supplicare nunc certum est
 mihi:
 Nam vel prodesse amico possum, vel inimicum perdere.
 Ita hic me amoenitate amoena amoenus oneravit dies,
 Sine sacris hereditatem sum aptus effertissumam.
 Nunc ad senem cursum capeßam hunc Hegionem, cui
 boni
 10 Tantum affero, quantum ipse a Diis optat, atque
 etiam amplius.
 Nunc res certa est, eodem pacto vt comici ferui so-
 lent,
 Conüciam in collum pallium, primo ex me hanc rem
 vt audiat.
 Speroque me ob hunc nuncium aeternum adepturum
 cibum.

Actus

ACTVS QVARTVS.

SCENA SECVNDA.

HEGIO, ERGASILVS.

Quanto in pectore hanc rem meo magis voluto,
Tanto mihi aegritudo auctior est in animo.

Ad illam modum sublitum os esse

Hodie mihi? neque id perspicere quivi?

5 Quod cum scibitur, per urbem irridebor.

Cum extemplo ad forum aduenero, omnes loquentur:

doctus.
Douz.

Hic ille est senex ductus, quoi verba data sunt.

Sed Ergasilus estne hic procul quem video?

Collecto quidem est pallio, quidnam acturu' est?

10 ER. Moue ab te moram, atque, Ergasile, age hanc rem.

Eminor interminorque, ne quis mi obstiterit obuiam;

Nisi qui fat diu vixisse sese homo arbitrabitur.

Nam qui obstiterit, ore sistet. HE, hic homo pugilat-
tum incipit.

ER. Facere certum est, proinde vt omnes itinera instan-
tant sua,

15 Ne quis in hac platea negoti conferat quicquam sui.

Nam meus est balista pugnus, cubitus catapulta est mihi,

Humerus aries, tum genu ad quemque iecero, ad ter-
ram dabo.

Dentilegos omnes mortales faciam, quemque offendero.

HE, Quae illaec eminatio est? nam nequeo mirari
fatis.

20 ER. Faciam vt ejus dici locique, meique semper
meminerit:

Qui mihi in cursu obstiterit, saxo vitae is extemplo
obstiterit suae.

Quid hic homo tantum incipissit facere cum tantis
minis?

ER. Prius edico, ne quis propter culpam capiat
suam.

COR.

Continete vos domi, prohibete a vobis vin meam.

25 HE. Mira edepol sunt, ni hic in ventrem sumpfit confidentiam.

Vae misero illi, cuius cibo iste factus imperiosior.

Voss. furfuri ER. Tum pistores serophipasci, qui alunt fursure fues
qui alunt
fues.

Quarum odore praeterire nemo pistrinum potest;
Eorum si quousquam seropham in publico conspexero,

Palm. ex 30 Ex ipsis dominis meis pugnis exculcabo furfures.

ipso abdomi- HE. Basilicas edictiones, atque imperiosas habet.
ne. Satur homo est, habet profecto in ventre confiden-
tiam.

ER. Tum piscatores, qui praebent populo pisces foetidos,

Qui aduehuntur quadrupedanti crucianti canterio:

35 Quorum odos subbasilicanos omnes abigit in forum,

Eis ego ora uerberabo sirpiculis piscariis:

Vt sciant, alieno naso quam exhibeant molestiam.

Tum lanii autem, qui concinnant liberis orbas ones,
Qui locant caedundos agnos, et duplam agninam dant,

40 Qui petroni nomen indunt verueci sectario;

Eum ego si in via petronem publica conspexero,

Et petronem et dominum reddam mortales miserrimos.

HE. Eugepe! edictiones aedititias hic habet quidem:

Mirumque adeo est, ni hunc fecere sibi Aeteli agoranomum.

45 ER. Non ego nunc Parasitus sum, sed regum rex regalior:

S. L. porri- Tantus ventri commeatus meo adest in porru cibus
cibus Sed ego cesso hunc Hegionem onerare laetitia senem?

Qui homine adaeque nemo vivit fortunatior.

MSS. Lang. quo homine. HE. Quae illaec est laetitia, quam illic lactus largitur mihi?

50 ER. Heus, vbi estis? equis hoc aperit ostium?

HE. hic homo

Ad coenam recipit se ad me. ER. aperite hasce ambas fores,

Prius-

Grut. pul-
tando affulta-
tim.

- Priusquam pultando vel affulatum foribus exitium as-
fero.
- HE. Perlubet hunc hominem colloqui. Ergasile. ER.
Ergasilum qui vocat?
- HE. Respice. ER. fortuna quod tibi nec facit, nec
faciet,
- 55 Hoc me jubes, sed qui est? HE. respice ad me, He-
gio sum. ER. oh mihi!
- Quantum est hominum optumorum optume, in tem-
pore aduenis.
- HE. Nescio quem ad portum nactus es, vbi coenes,
eo fastidis.
- ER. Cedo manum. HE. manum? ER. manum, in-
quam, cedo tuam astutum. HE. tene.
- ER. Gaude. HE. quid ego gaudeam? ER. quia ego
impero. age gaude modo.
- 60 HE. Pol moerores mi anteuertunt gaudiis. ER. noli
irascier,
- Iam ego ex corpore exigam omnes maculas moerorum
tibi.
- Gaude audacter. HE. gaudeo, etsi nihil scio, quod
gaudeam.
- ER. Bene facis. iube. HE. quid iubeam? ER. ignem
ingentem fieri.
- HE. Ignem ingentem? ER. ita dico, magnus vt sit.
HE. quid? me, volturie,
- 65 Tuan' causa aedeis incensurum censet? ER. noli ira-
scier,
- Iuben' an non iubes astitui aulas? patinas elui?
Laridum atque epulas foueri focolis feruentibus?
Alium pisces praestinarum abire? HE. hic vigilans
forniat.
- HE. Scis bene esse, si sit vnde. ER. pernam atque
ophthalmis,
- 70 Horaeum, scombrum et trigonum, et cetum, et mol-
lem caseum.
- HE. Nominandi istorum tibi erit magis quam edundi
copia

C

Hic

Hic apud me, Ergasile. ER. mean' me causa hoc cen-
fes dicere?

HE. Nec nihil hodie, nec multo plus tu hic edes, ne
frustra sis,

75 Proin' tu tui quotidiani victi ventrem ad me afferas.

ER. Quin ita faciam, vt te cupias facere sumptum,
essi ego verem.

HE. Egone? ER. tute. HE. tum tu mi igitur herus
es. ER. imo bene volens.

Vin' te faciam fortunatum? HE. malim, quam miserum
quidem.

ER. Cedo manum. HE. hem manum. ER. Di te omnes
adiuant. HE. nihil sentio.

80 ER. Non enim es in senticeto, eo non sentis. sed
iube

Vasa tibi pura apparari ad rem diuinam cito,

Scal. prope-
re Atque agnum afferri proprium, piuguem. HE cur?
ER. vt sacrfices.

HE. Cui deorum? ER. mihi hercle. nam ego tibi
nunc sum summus Iuppiter.

Idem ego sum salus, fortuna, lux, laetitia, gaudium.

35 Proinde tu deum huncce saturitate facias tranquil-
lum tibi.

HE. Esurire mihi videre. ER. mihi quidem esurio, non
tibi.

HE. Tuo arbitratu facile patior. ER. credo, consue-
tus puer.

HE. Iuppiter te Dique perdant. ER. te, hercle, mihi
aequom est gratias

Agere ob nuncium: tantum ego nunc porto a portu
tibi boni.

90 Nunc tu mihi places. HE. abi stultus, sero post
tempus venis.

ER. Igitur olim si aduenissem, magis tu tum istuc
diceres.

Nunc hanc laetitiam accipe a me quam sero. nam filium
Tuum modo in portu Philopolemm viuom, saluom,
et sospitem

Vidi

- Vidi in publica celoce, ibidemque illum adolescentu-
lum
- 95 Alium vna, et tuum Stalagmum seruom, qui aufu-
git domo,
Qui tibi furrripuit quadrimum puerum filiolum tuum.
HE. Abi in malam rem: ludis me. ER. ita me amabit
sancta saturitas,
Hegio, itaque suo me semper condecoret cognomine,
Vt ego vidi. HE. meum gnatum. ER. tuum gnatum
et Genium meum.
- 100 HE. Et captium illum Alidensem? ER. *μά τὸ*
Ἀπόλλω. HE. et fernolum
Meum Stalagmum, meum qui gnatum furrripuit? ER.
ἢ τὰν Κόρανα.
HE. Iam diu? ER. *ἢ τὰν Πραμίνην*. HE. venit?
ER. *ἢ τὰν Σιγνίαν*.
HE. Certon? ER. *ἢ τὰν Φρυσινῶνα*. HE. vide sis.
ER. *ἢ τὸ Ἀλάτριον*.
HE. Quid tu per barbaricas vrbes iuras? ER. quia
enim item asperae
- 105 Sunt, vt tuum victum autimabas esse. HE. vae
aetati tuae.
ER. Quippe quando mihi nihil credis, quod ego dico
fedulo.
Sed Stalagmus quomus erat tunc nationis, cum hinc
abiit?
HE. Siculus. ER. at nunc Siculus non est: Boius est:
Boiam terit.
Liberorum quaerundorum causa, ei, credo, vxor data
est.
- 110 HE. Dic, bonan' fide tu mihi istaec verba dixisti?
ER. bona.
HE. Di immortales, iterum gnatus videor, si vera
aurumas.
ER. An tu dubium habebis, etiam sancte iurem tibi?
Postremo, Hegio, si parua iuriurando est fides,
Vise ad portum. HE. facere certum est. tum intrus
cura quod opus est.
- C 3
- Sume,

115 Sume, posce, prome quiduis. te facio cellarium.

ER. Nam hercle, nisi mantificinatus probe ero, fusti
peffito.

MSS. Samb.
tibi dabo.

HE. Aeternum tibi dapinabo victum, si vera autumas,

ER. Vnde id? HE. a me meoque gnato. ER. spon-
den' tu istud? HE. spondeo.

110 HE. Cura quam oprume potes. ER. bene ambula
et redambula.

ACTVS QVARTVS.

SCENA TERTIA,

ERGASILVS.

Illic hinc abiit: mihi rem fumnam credidit cibariam.

MSS. Lang.
detruncabo

Di immortales iam vt ego collos praetruncabo tergo-
ribus!

Quanta pernis pestis veniet! quanta labes larido!

Quanta sumini absumedo! quanta callo calamitas!

5 Quanta laniis lassitudo! quanta porcinariis!

Nam si alia memorem quae ad ventris victum condu-
cunt, mora est.

Nunc ibo ad praefecturam, et jus dicam larido;

MSS. Lang.
pernis auxi-
lium.

Et quae pendent indemnatae pernae, eis auxilium vt
feram.

ACTVS QVARTVS.

SCENA QVARTA.

PVER HEGIONIS.

Diespiter te Dique, Ergasile, perdant et ventrem
tuum,

Parasitosque omnes, et qui posthac coenam Parasitis
dabit,

Clades

Clades calamitasque, intemperies modo in nostram
aduenit domum.

Quasi lupus esuriens, metui ne in me faceret impetum.

5 Nimisque, hercle, ego illum male formidabam: ita
fiendebat dentibus.

Adueniens deturbauit totum cum carne carnarium.

Turn. tego-
ribus
Lamb. peco-
ribus

Arripuit gladium, praetruncavit tribus tergoribus
glandia.

Aulas, calicesque omnes confregit, nisi quae modia-
les erant.

Cocum, percontabatur, possentne seriae feruescere.

10 Cellas refregit omnes intrus, reclusitque armarium.
Afferuate istunc sultis ferui; ego ibo ut contueniam
senem.

Dicam ut sibi penum aliud ornet, siquidem sese ut
volet.

Nam hic quidem ut adornat, aut jam nihil est aut
jam nihil erit.

ACTVS QVINTVS.

SCENA PRIMA.

HEGIO, PHILOPOLEMVS, PHILOCRACTES.

Ioui Diisque ago gratias merito magnas,
Quom te reducem tuo patri reddiderunt,
Quomque ex miseris plurimis me exemerunt,
Quae adhuc te carens, dum hic fui, sustentabam:

5 Quomque hunc conspicio in potestate nostra,

Quomque haec reperta est fides firma nobis.

Satis jam dolui ex animo, et cura me fatis

Et lacrimis maceraui. Hoc! fatis jam audiui

Tuas aerumnas, ad portum mihi quas memorasti.

10 Hoc agamus. PHI. quid nunc, quoniam tecum fer-
uaui fidem,

Tibique hunc reducem in libertatem teci? HE. fecisti,
ut tibi,

- Philocrates, nunquam referre gratiam possim satis,
 Proinde vt tu promeritus de me et filio meo. PH.
 imo potes,
 Pater, et poteris, et ego potero; et Di eam potestatem
 dabunt,
- 15 Vt beneficium bene merenti nostro merito muneres.
 Sicut tu huic potes, pater mi, facere merito maxime.
 HE. Quid opu't verbis? lingua nulla est, qua ne-
 gem quicquid roges,
 PHI. Postulo abs te vt mihi illum reddas seruom,
 quem hic reliqueram
 Pignus pro me, qui mihi melior, quam sibi semper
 fuit:
- 20 Pro benefactis eius vri ei pretium possim reddere.
 HE. Quod benefecisti, referetur gratia, id quod po-
 stulas,
 Et id, et aliud, quod me orabis, impetrabis. atque te
 Nolim succensere, quod ego iratus ei feci male.
 PHI. Quid fecisti? HE. in lapidicinas compeditum
 condidi,
- 25 Vbi rescui mihi data esse verba. PHI. vae misero
 mihi!
 Propter meum caput labores homini euenisse optumo.
 HE. At ob eam rem mihi libellam pro eo argenti ne duis.
 Gratis a me, vt sit liber, abducito. PHI. edepol, Hegio,
 Facis benigne. sed quaeso, hominem vt iubeas arcessi.
 HE. licet.
- 30 Vbi estis vos? ire actutum, Tyndarum huc arcessite,
 Vos ire intro. interibi ego ex hac statua verberea volo
 Erogitare, meo minore quid sit factum filio.
 Vos lauate interibi. PH. sequere hae, Philocrates, me
 intro, PHI. sequor.

ACTVS

ACTVS QVINTVS.

SCENA SECVNDA.

HEGIO, STALAGMVS.

Age tu illuc procede, bone vir, lepidum mancipium
meum.

ST. Quid me oportet facere, vbi tu talis vir falsum
autumas?

Eui ego bellus, lepidus, bonus vir nunquam, neque
frugi bonae,

Neque ero vnquam: ne tu spem ponas me bonae fru-
gi fore.

5 HE. Propemedum vbi loci fortunae tuae sint, facile
intelligis.

Si eris verax, tua ex re facies, ex mala melius sciam.

Recta et vera loquere: sed neque vere, neque recte
adhuc

Fecisti vnquam. ST. quod ego fateor, credin' pudeat,
cum autumes?

HE. At ego faciam vt pudeat: nam in ruborem te
totum dabo.

10 ST. Eia credo; imperito plagas minitaris mihi.

Tandem ista aufer, dicque quid fers, vt feras hinc
quod peris.

HE. Satisfacundus. sed iam fieri dictis compendium
volo.

ST. Vt vis fiat, HE. bene morigerus fuir puer: nunc
non decet.

Hoc agamus, iam animum aduerte, ac mihi quae di-
cam, ediffere.

15 Si eris verax, tuis rebus feceris meliusculas.

ST. Nugae istaec sunt, non me censeres scire quid di-
gnus siem?

HE. At ea subterfugere potis es pauca, si non omnia.

ST. Pauca effugiam scio, nam multa euenient, et me-
rito meo;

C 4

Quia

Quia et fugi, et tibi furrupui filium, et eum vendidi.
 20 HE. Cui homini? ST. Theodoromedi in Alide Polyplufio

Sex minis. HE, pro Di immortales! is quidem hujus est pater

Philocratis. ST, quin melius noui, quam te, et vidi saepius,

HE. Serua Iuppiter supreme et me et meum gnatum mihi.

Philocrates, per tuum te ingenium obsecro, exi: te volo.

ACTVS QVINTVS.

SCENA TERTIA.

PHILOCRATES, HEGIO, STALAGMVS.

Hegio affum: si quid me vis, impera. HE. hic gnatum meum

Tuo patri ait se vendidisse sex minis in Alide.

PH. Quam diu id factum est? ST. hic annus incipit vicesimus.

PH. Falsa memorat. ST. aut ego aut tu. nam tibi quadrimulum

5 Tuus pater peculiarem paruolum puero dedit.

PH. Quid erat ei nomen? si vera dicis, memora dum mihi.

ST. Paegnium vocatu' est: post vos indidistis Tyndaro.

PH. Cur ego te non noui. ST. quia MOS EST obliuisci hominibus,

Neque nouisse, cujus nihili sit faciunda gratia.

10 PH. Dic mihi: isne iste fuit, quem vendidisti meo patri;

ST. iste. Qui mihi peculiaris datus est, hujus filius?

HE. viu etc. HE. Vivitne is homo? ST. argentum accepi, nihil curauit ceterum.

filius

HE.

HE. Quid tu ais? PH. quin istic ipse est Tyndarus
tuus filius,

Vt quidem hic argumenta loquitur. nam is mecum a
puero puer

16 Bene pudiceque educatus est usque ad adolescentiam,

HE. Et miser sum et fortunatus, si vos vera dicitis:

Eo miser sum, quia male illi feci, si gnatus meus est.

Eheu! cur ego plus minusque feci, quam aequum
fuit!

Quod male feci, crucior modo, si infectum fieri
possiet.

20 Sed ecce, incedit hic ornatus haud ex suis virtuti-
bus.

ACTVS QVINTVS.

SCENA QVARTA.

TYNDARVS, HEGIO, PHILOCRADES,
STALAGMVS.

Vidi ego multa saepe picta, quae Acherunti fierent
Cruciamenta; verum enimvero nulla adaeque est Ache-
runs,

Atque vbi ego fui in lapicidinis. Illic ibi demum est
locus,

Vbi labore lassitudo omni est exigunda ex corpore.

5 Nam vbi illo adueni, quasi patriciis pueris aut mone-
dulae,

Aut anates, aut corurnices dantur, quicum lustrant:

Douz. qui
me delectem

Itidem haec mihi aduenienti vppa, qui me delectet,
data est.

Sed herus ecce ante ostium, et herus alter ecce
ex Alide

Rediit. HE. salue exoptate gnate mi. TY. hem! quid,
gnate mi?

10 Attat, scio cur te patrem assimules esse et me filium:

C 5

Quia

Quia mihi, item vt parentes, lucis das tuendae copiam.

PH. Salue Tyndare. TY. et tu, quouis causa hanc aerumnam exigo.

PH. At nunc liber in diuitias faxo venies, nam tibi Pater hic est; hic seruus, qui te huic hinc quadrimum furpuit,

15 Vendidit patri meo te sex minis, is te mihi Paruolum peculiarem paruolo puero dedit.

MSS. Qu. Illic indicium fecit, nam hunc ex Alide huc reducimus. adduximus.

TY. Quid, hujus filium? PH. intrus ecum fratrem germanum tuum.

TY. Quid tu ais? adduxit' illum huius captiuum filium?

20 PH. Quin, inquam intrus hic est. TY. fecisti edepol et recte et bene.

PH. Nunc tibi pater hic est: hic fur est tuus, qui paruom hinc te abstulit.

TY. At ego hunc grandis grandem nauu, ob furtum ad carnificem dabo.

PH. Meritus est. TY. ergo edepol meritam mercedem dabo.

Sed dic oro: Pater meus tune es? HE. ego sum, gnate mi.

25 Nunc demum in memoriam redeo, cum mecum cogito,

Nunc edepol demum in memoriam regredior. audisse me

Quasi per nebulam Hegionem patrem meum vecarier. HE. Ego sum. PH. compedibus quaeso vt tibi sit leuior filius,

Atque hic grauior seruus. HE. certum est principium id praeuorrier.

30 Eamus intro, vt arcessatur faber: vt istas compedes Tibi adinam, huic dem. ST. cui peculii nihil est, recte feceris.

CATER-

Ed. al.
GREX Alif.
RECI A-
TOR.

C A T E R V A.

SPECTATORES ad pudicos mores facta haec fabula
est.

Neque in hac subagitationes sunt, neque vlla amatio,
Nec pueri suppositio, nec argenti circumductio:
Neque vbi amans adolescens scortum liberet clam pa-
trem suum.

§ Huiusmodi paucas Poetae reperiunt Comoedias,
Vbi boni meliores fiant. Nunc vos, si vobis placet,
Et, si placuimus, neque odio fuimus, signum hoc
mittite:

Qui pudicitiae esse vultis praemium, plausum date,

FINIS CAPTEIVORVM.

AVERTISSEMENT

Le Directeur de l'Imprimerie de la Cour de Cassation

Le Directeur de l'Imprimerie de la Cour de Cassation

Le Directeur de l'Imprimerie de la Cour de Cassation

Le Directeur de l'Imprimerie de la Cour de Cassation

Le Directeur de l'Imprimerie de la Cour de Cassation

Le Directeur de l'Imprimerie de la Cour de Cassation

Le Directeur de l'Imprimerie de la Cour de Cassation

Le Directeur de l'Imprimerie de la Cour de Cassation

Le Directeur de l'Imprimerie de la Cour de Cassation

Le Directeur de l'Imprimerie de la Cour de Cassation

LE DIRECTEUR DE L'IMPRIMERIE DE LA COUR DE CASSATION

TRIN VMMVS.

DRAMATIS PERSONAE.

Luxuria } Prologus,
Inopia }

Megaroidas } ienes.
Callicles }

Lysiteles.

Philo, pater *Lysitelis*.

Lesbonicus, filius *Charmidae*.

Stafimus, feruus.

Charmides, senex,

Sycophanta.

Adolescens quidam est, qui in hisce habitat aedibus:
 Is rem paternam me adiutrice perdidit.
 Quoniam ei, qui me aleret, nihil video esse reliqui,
 15 Dedi meam gnatam, quicum aetatem exigit.
 Sed de argumento ne expectetis fabulae,
 Senes qui huc venient, hi rem vobis aperient.
 Huic nomen Graece est THESAVRO fabulae:
 Philemo scripsit, Plautus vertit barbare:
 20 Nomen TRINVMMO fecit. nunc hoc vos rogat,
 Vt liceat possidere hanc nomen fabulam.
 Tantum est. valete, adeste cum silentio.

ACTVS PRIMVS.

SCENA PRIMA.

MEGARONIDES.

V. C. Me
amicum

Nae AMICVM CASTIGARE ob meritam noxiam,
 Immune est facinus; verum in aetate vtile
 Et conducibile. nam ego amicum hodie meum
 Concastigabo pro commerita noxia,
 5 Inuitus, ni me id inuictet vt faciam fides.
 Nam hic nimium morbus mores inuasit bonos,
 Ita plerique omnis iam sunt intermortui.
 Sed dum illi aegrotant, inretri mores mali
 Quasi herba irrigua succreuerunt vberume.
 10 NEQVE QVICQVAM hic vile nunc est, nisi mores
 mali.
 Eorum licet iam messem metere maxumam,
 Nimioque hic plaris pauciorum gratiam
 Faciunt pars hominum, quam id, quod profit pluribus.
 Ita vincunt illud conducibile gratiae;
 15 Quae in rebus multis obstant, odiofaeque sunt,
 Remoramque faciunt, rei priuatae et publicae.

ACTVS

ACTVS PRIMVS.

SCENA SECVNDA.

CALLICLES, MEGARONIDES.

Larem corona nostrum decorari volo.

Vxor, venerare: vt nobis haec habitatio

Bona, fausta, felix, fortunataque eueniat;

Teque vt quam primum possim, videam emortuam.

ME. Hic ille est, senecta aetate qui factus est puer,

Qui admisit in se culpam castigabilem.

Aggrediar hominem. CA. cuius vox prope me sonat?

ME. Tui beneuolentis, si ita es, vt ego volo:

Sin aliter es, inimici atque irati tibi.

10 CA. O amice salue, atque aequalis; vt vales,

Megaronides? ME. et tu edepol salue, Callicles,

Valen?? valuistin'? CA. valeo, et valui rectius.

ME. Quid agit tua vxor? vt valet? CA. plusquam ego volo.

ME. Bene hercle est, illam tibi bene valere et viuere.

15 CA. Credo hercle te gaudere, si quid mihi mali est.

ME. Omnibus amicis quod mihi est, cupio esse idem.

CA. Eho, tua vxor quid agit? ME. immortalis est.

Viuit victuraque est. CA. bene hercle nuncias,

Deosque oro, vt vitae tuae superstes suppetat.

20 ME. Dum quidem hercle tecum nupta sit, sane velim.

CA. Vin' commutemus? tuam ego ducam, et tu meam.

Faxo haud tantillum dederis verborum mihi.

ME. Namque enim tu, credo, mihi imprudenti obreperis.

CA. Nae tu hercle faxo haud scies quam rem egeris.

25 ME. Habeas, vt nactus: NOTA MALA res, optuma' est.

Nam ego unc si ignoram capiam, quid agam, nesciam.

Edepol, PROINDE VT BENE vnitur, diu viuatur,

Sed hoc animum aduerte atque aufer redicularia.

Nam ego dedita opera huc ad te aduenio. CA. quid venis?

30 ME. Malis te vt verbis multis mulcum obiurgirem.

CA. Men'? ME. num quis est hic alius praeter me atque te?

D

CA;

Acid. ut diu
viuitur, bene
v. aut, proinde
bene, ut
diu v.

- GA. Nemo est, ME. quid igitur rogitas, tene obiurgitem?
 Nisi tute mihi me censeres dicturum male,
 Nam si in te aegrotant artes antiquae tuae,
 MSS. Sin 35 Siue immutare vis ingenium moribus,
 inmutare Aut si demutant mores ingenium tuum,
 Neque eos antiquos seruas, aut captas novos,
 Omnibus amicis morbum tu incuries grauem,
 Vt te videre audireque aegroti sient.
- 40 CA. Qui in mentem venit tibi istaeca dicta dicere?
 ME. Quia OMNES BONOS BONASQUE accurate
 addecer
 Suspicionem et culpam vt ab se segregent.
- CA. Non potest vtrumque fieri, ME. quapropter? CA.
 rogas?
 NE ADMITTAM culpam, ego meo sum promus pe-
 ctori.
- 45 SVSPICIO EST in pectore aliena sita.
 Nam nunc ego si te furrupuisse suspicer,
 Ioui coronam de capite, e Capitolio,
 Quod in culmine astat summo; si id non feceris,
 Atque id tamen mihi lubeat suspiciari?
 50 Qui tu id prohibere me potes, ne suspicer?
 Sed istuc negotii scire cupio, quicquid est.
 ME Haben' tu amicum aut familiarem quempiam
 Cui pectus sapiat? CA. edepol haud dicam dolo,
 Sunt, quos scio esse amicos: sunt, quos suspicor;
 55 Sunt, quorum ingenia atque animos non possum
 noscere.
 Ad amici partem, an ad inimici perueniant.
 Sed tu ex amicis certis mihi es certissimus.
 Si quid scis me fecisse infcite aut improbe,
 Si id me non accusas, tute ipse obiurgandus es,
 ME. scio;
- 60 Et, si alia huc caussa ad te adueni, aequom postulas,
 CA. Exspecto si quid dicas. ME. primum dum omnium,
 Male dicitur tibi volgo in sermonibus:
 Turpilicricupidum: te vocant ciues tui.
 Tum autem sunt alii, qui te voluzium vocant;

65. Hostesne an ciues comedis, paruipendere.

Haec cum audio in te dicier, excrucior miser.

CA. Est, atque non est, mihi in manu, Megarionides,

Quin dicant, non est: merito vt ne dicant, id est.

ME. Fuitne hic tibi amicus Charmides? CA. est, et
fuit.

70. Id ita esse vt credas, rem tibi auctorem dabo.

Nam postquam hic ejus rem confregit filius,

Videtque ipse ad paupertatem protractum esse se,

Suamque filiam esse adultam virginem,

Simul ejus matrem, suamque vxorem mortuam;

75. Quoniam hinc iturus est ipse in Seleuciam,

Mihi commendauit virginem gnatam suam,

Et rem suam omnem, et illum corruptum filium,

Haec, si mihi inimicus esset, credo, haud crederet.

NE. Qui tu adolescentem, quem esse corruptum vides,

80. Qui tuae mandatus est fidei et fiduciae,

Quin eum restituis? quin ad frugem corrigis?

Ei rei operam dare te fuerat aliquanto aequius,

Si qui probiorem facere possis, non vi

In eandem tute accederes infamiam,

85. Matumque vt ejus cum tuo misceres malo.

CA. Quid feci? MI. quod homo nequam. CA. non
istuc meum est.

ME. Emistin' de adolescente has aedes? quid taces?

Vbi nunc tute habitas. CA. emi, atque argentum dedi

Minas quadraginta adolescenti ipsi in manum

90. ME. Dedisti argentum? CA. factum: neque facti
piger.

Edepol fidei adolescentem mandatum malae.

Dedistine hoc pacto ei gladium, qui se occideret?

Ritters, quid
sequitur est

Quid secus est, aut quid interest dare te in manus

Argentum amanti homini adolescenti, animi impoti,

95. Qui exaedificaret suam inchoatam ignauiam?

CA. Non ego illi argentum redderem? ME. non
redderes:

Neque de illo quicquam neque emeris, neque venderes;

Nec, qui deterior esset, faceres copiam.

Inconciliastin' eum qui mandatu' est tibi?

- 100 Ille qui mandauit, eum exturbasti ex aedibus?
Edepol mandarum pulchre, et curatum probe!
1. Guil. Cre- Credo huic tute: suam jam melius rem gesserit.
de huic rote- CA. Subigis malefactis me tuis Megaronides,
Iam: suam CA. Nouo modo adeo, ut quod meae concreditum est
melius non gesserat. 105 Taciturnitari clam, fidei et fiduciae,
Ne enunciarem cuiquam, neu facere palam;
Vti mihi necesse sit jam id tibi concedere.
MF. Mihi quod credideris, fumes, ubi posueris.
CA. Circumspice dum te, ne quis assit arbiter
- 110 Nobis: et quaeso identidem circumspice.
ME. Ausculto, si quid dicas. CA. si taceas, loquar,
Quoniam hinc est profectus peregre Charmides,
Thesaurum mihi demonstrauit in hisce aedibus,
Hic in conclaui quodam. Sed circumspice.
- 115 ME. Nemo est. CA. nummorum Philippeia ad
tria millia.
Id solus solum, per amicitiam et per fidem,
Flens me obsecrauit, suo ne gnato crederem,
Neue cuiquam, unde ad eum id posset permanescere.
Nunc si ille huc saluus reuenit, reddam suum sibi:
- 120 Si quid eo fuerit, certo illius filiae,
Quae mihi mandata est, habeo dotem vnde dem,
Vt eam in se dignam conditionem colloquem.
ME. Pro di immortales, verbis paucis quam cito
Alium fecisti me! alius ad te veneram.
- 125 Sed ut occeperis, perge porro proloqui,
CA. Quid tibi ego dicam? qui illius sapientiam
Et meam fidelitatem et celata omnia
Paene ille ignauos funditus pessum dedit.
ME. Qui dum? CA. quia rure dum sum ego vnde
sex dies,
- 130 Me absente atque insciente, inconsultu meo,
Aedes venales haec inseribit literis.
ME. Adesuriuit magis, et inhiauit acrius
Lupus. Obseruauit, dum dormitaret canes,
Gregem vniuersum voluit totum auortere.
- Acid. voluit
secum auer-
tere.

- 135 CA. Fecisset edepol, ni haec praefensisset canos.
Sed nunc rogare ego vicissim te volo,
Quid fuit officium meum me facere, face sciam,
Vtrum indicare me ei thesaurum aequum fuit,
Aduorsum quam eius me obsecrauisset pater;
- 140 An ego alium dominum paterer fieri hisce aedibus?
Qui emisset, eius essetne ea pecunia?
Emi egomet potius aedis, argentum dedi
Thesauri causa, vt saluom amico traderem.
Neque adeo hasce emi mihi, nec vsurae meae:
- 145 Illi redemi rursus. a me argentum dedi.
Haec sunt, seu recte, seu peruorse facta sunt:
Egomet fecisse confiteor, Megaronides.
Hem mea malefacta, hem meam auaritiam tibi!
Hascine me propter res maledicta differunt?
- 150 ME. Pausa: vicisti castigatorem tuum:
Occlusti linguam: nihil est qui respondeam.
CA. Nunc ego te quaeso, vt me opera et consilio
iuues,
Communicesque hanc mecum meam prouinciam.
ME. Polliceor operam. CA. ergo vbi eris paulo post?
ME. domi
- 155 CA. Nunquid vis? ME. cures tuam fidem. CA. fit
fedulo.
ME. Sed quid ais? CA. quid vis? ME. vbi nuuc ado-
lescens habet?
CA. Posticulum hoc recepit, cum aedis vendidit.
ME. Istuc volebam scire i sane nunc iam.
Sed quid ais? CA. quid? ME. nunc virgo nempe apud
te est. CA. ita, est:
- 160 Iuxtaque eam curo cum mea ME. recte facis.
GA. Num, priusquam abeo, me rogaturus? ME. vale.
Nihil est profecto stultius, neque stolidius,
Neque mendaciloquius, neque argutum magis,
Neque confidentiloquius, neque periurius,
- 165 Quam urbani assidui ciues, quas scurras vocant.
Atque egomet me adeo cum illis vna ibidem traho,
Qui illorum verbis falsis acceptor fui:

I. Gul. Com-
munitesque
hanc.

Qui omnia se simulant scire, nec quicquam sciunt.
 Quod quisque in animo habet, aut habiturus est, sciunt.
 170 Sciunt id, quod in aurem rex reginae dixerit:
 Sciunt, quod Iuno fabulata est cum Ioue;
 Quae neque futura, neque facta sunt, tamen illi sciunt,
 Falsos an vero laudent, culpent, quem velint,
 Non flocci faciunt: dum illud, quod iubeat, sciant,
 175 Omnes mortales hunc aiebant Calliclem
 Indignum civitate hac esse et vivere,
 Bonis qui hunc adolescentem euorisset suis.
 Ego de eorum verbis famigeratorum inficium,
 Profilui amicum castigatum innoxium.
 180 Quod si exquiratur vsque ab stirpe auctoritas,
 Vnde quicquid auditum dicant, nisi id appareat,
 Famigeratori res sit cum damno et malo
 Hoc ira si fiat, publico fiat bono.
 Pauci sint faxim, qui sciant, quod nesciunt;
 185 Oculosioremque habeant stultiloquentiam,

I. Gul. Indi-
 gnum civitate
 te, ac sese viu.

ACTVS SECVNDVS.

SCENA PRIMA.

LYSITELES.

Multas res simitu in meo corde verso, multum in
 cogitando

Dolorem indipiscor: egomet me concoquo et macero et
 defestigo.

I. p. hic est. Magister mihi exercitor animus hinc est. Sed hoc non
 liquet,

Nec satis cogitatum est, vitam potius harum mihi ar-
 tem expressam,

§ Vitam aetati agundae arbitrer firmiorem: amorin me-
 au rei

eb.

Obsequi potius par fiet: vtra in parte plus voluptatis
fit vitas,

Ad aetatem agundam. de hac re mihi satis haud liquet,
nisi hoc

Sic faciam opinor: vtramque rem simul exputem: ju-
dex sim,

Reusque ad eam rem, ita faciam! ita placet! omnium
primum

10 AMORIS ARTES ELOQVAR, quemadmodum expe-
diant. NVNQVAM

AMOR QVENQVAM nisi cupidum hominem postulat
se in plagas

Coniicere: eos cupit, eos consecratur, subdole blan-
ditur: ab re

Consultit blandiloquentulus, harpago, mendax cup-
pes, auartis,

Elegans, despoliator, latebricolarum hominum corruptor,

15 Blandus, inops, celati indagator. nam qui ab eo quod
amat,

Quam extemplo fauvis sagittatis percussus est, illico
res foras

Rec. fodes. Labitur, liquitur. Da mihi hoc, mel meum, si me
amas, si audes.

Ibi ille cuculus: Ocelle mi, fiat! et istuc, et si am-
plius vis dari,

Dabitur! ibi illa pendente ferit: iam amplius orat,
non fat

20 Id est mali, nisi amplius etiam, quod ebibit, quod
comest,

Quod facit sumpti, nox datur? ducitur familia tota;
Vestispicae, vnctor, auri cultos, flabelliferae, sanda-
ligerulae

Cantrices, cistellatrices, nuncii, renuncii, raptores
panis et peni.

Fit ipse, dum illis comis est, inops amator. haec ego
cum ago

25 Cum meo animo, et recolo, ubi qui eget, quam pre-
titi sit parui; apage te,

- Amor: non places: nihil te vtor: quanquam ILLVD
EST DVLCCE, esse et bibere.
- AMOR AMARA DAT tibi fatis, quod aegre fit fugit
forum, fugat tuos
- Cognatos, fugat ipse se a suo contuitu.
- Neque enim eum sibi amicum volunt dici.
- MILLE modis amor ignorandu' est:
- 30 Procul adhibendus est atque abstinentus. nam QVI
IN AMOREM
- PRAECIPITAVIT, peius perit, quam si Saxo saliat.
apage sis amor
- Tuas res tibi habe! amor, mihi amicus ne suas vnquam.
sunt tamen
- Quos miseros, maleque habeas, quos tibi obnoxios
fecisti.
- Certum est ad frugem applicare animum: quanquam
ibi animo
- 35 Labos grandis capitur, boni sibi haec expetunt, rem,
fidem, honorem.
- Gloriam et gratiam, hoc probis pretium est: eo mihi
magis lubet
- Cum probis potius, quam cum improbis vivere va-
nidicis.

ACTVS SECVNDVS.

SCENA SECVNDA.

PHILTO, LYSITELLES.

Quo illic homo foras se penetrauit ex aedibus. LY.
pater, assum.

Impera quod vis: neque tibi ero in mora, neque la-
tebrose me abs tuo

Conspectu occultabo. PH. feceris par tuis ceteris
factis, patrem

Tuum

Tuum si percoles. per pietatem! nolo ego cum improbis te viris

3 Gnate mi, neque in via, neque in foro vllum sermonem exsequi.

NOVI EGO HOC seculum, moribus quibus sit. malus bonum malum

Esse volt, vt sit sui similis, turbant, miscent mores mali, rapax,

Auarus, inuidus; sacrum profanum, publicum privatum habent.

Hiulca gens. haec ego doleo: haec sunt quae me excruciant.

10 Haec dies noctesque tibi canto, vt caueas. quod manu non queunt

Tangere, tantum fas habent, quo manus abstineant: Cetera rape, trahe, fuge, late. Lacrimas haec mihi, cum video,

Elicunt, quia ego ad hoc genus hominum duravi, quin prius

Me ad plures penetraui? nam HI MORES MAIORVM laudant:

Thomson. his ergo tu artibus gratiam fac.

15 Eisdem iutulant quos collaudant. hisce ego te artibus gratiam

Facio, neu colas, neu imbuas ingenium. meo modo et moribus viuito.

Antiquis quae ego tibi praecipio, ea facito. nihil ego istos

Cam. facetos mores.

Moror fatuos mores et turbidos, quibus boni dedecorant se.

Haec tibi, si mea imperia capeffes, multa bona in pectore confident.

20 LY. Semper ego vsque ad hanc aetatem ab ineunte adolescentia,

Tuis seruiti seruitutem imperiis et praecipis, pater.

Pro ingenio, ego me liberum esse ratus sum; pro imperio, tuum.

Meum animum tibi seruitutem seruire, aequom censui.

PH. Qui homo cum animo inde ab ineunte aetate depugnat suo,

Lamb. percu-
lit

25 Verum is itane esse mauelet, vt eum animus aequom
censeat :

An ita potius, vt parentes eum esse et cognati velint.
Si animus hominem perpulit, actum est: animo fer-
uibir, non sibi:

Sin ipse animum perpulit: dum viuit, victor victo-
rum cluet.

TV SI ANIMVM VICISTI, potius quam animus te,
est quod gaudeas.

30 NIMIO SATIVS est, vt opu' sit, te ita esse, quam
vt animo lubet.

QVI animum vincunt, quam quos animus, semper
probiores cluent.

LY. Istaec ego mihi semper habui aetati tegumentum
meae,

Ne penetrarem me vsquam, vbi esset damni concilia-
bulum,

Ne noctu irem obambularum, neu suum adimerem
alteri.

35 Neu tibi aegritudinem, pater, paterem, parsi sedulo.
Sarra testa tua praecepta vsque habui mea modestia.

PH. Quid exprobras? bene quod fecisti, tibi, fecisti,
non mihi.

Mihi quidem aetas acta est ferme, tua istuc refert
maxime.

IS PROBVS EST, quem non poenitet, quam probus
sit et frugi bonae.

40 Qui ipse sibi satis placet, nec probus est, nec frugi
bonae.

BENEFACATA benefactis aliis pertegito, ne perluant.

QVI IPSVS SE contemnit, in eo est indoles industriae.

LY. Ob eam rem haec, pater, autumani; quia res
quaedam' sit, quam volo

Ego me abs te exorare. PH. quid id est? veniam
iam dare gestio.

45 LY. Adolescenti huic genere summo, amico atque
aequali meo.

Minus qui caute et cogitare suam rem tractauit, pater,

Bene

Bene volo ego illi facere, si tu non nenis. PH. nem-
pe te tuo.

LY. De meo: nam quod tuum est, meum est. omne meura
est autem tuum.

PH. Quid is, egetne? LY. eget. PH. habuistine rem?
LY. habuit. PH. qui eam perdidit?

60 Publicisne affinis fuit, an maritum negotiis?

Mercaturamne, an venales habuit, ubi rem perdidit?

LY. Nihil istorum. PH. quid igitur? LY. per comita-
tem edepol, pater.

Praeterea aliquantum animi causa in deliciis disperdidit.

PH. Edepol hominem praedicatum ferme familiariter.

55 Qui quidem nusquam per virtutem rem confregit,
atque eget,

Nihil moror cum tibi esse amicum cum eiusmodi vir-
tutibus.

LY. Quia sine omni malitia est, tolerare egestatem
eius volo.

PH. DE MENDICO male mereatur, qui ei dat quod
edit, aut quod bibat.

Nam et illud quod dat, perdit, et illi producit vitam
ad miseriam.

60 Non eo hoc dico, quin quae tu vis, ego velim, et
faciam lubens:

Sed ego hoc verbum cum illi cuidam dico, praemon-
stro tibi,

VT ITA TE aliorum misereatur, ne tui alios misereatur.

LY. Deferere illum, et deiuurare in rebus aduersis pudet.

PH. Pol PVDERE QVAM pigere praestat, toridem
literis.

65 LY. Edepol Deum virtute dicam, pater, et maiorum,
et tua,

Multa bona bene parata habemus. BENE SI amico fe-
ceris,

Ne pigeat fecisse: vt potius pudeant, si non feceris.

PH. De magnis ditiis si quid demas, plus fit, an
minus?

LY. Mianus, pater. Sed CIVI IMMVNIFICO SCIS
quid cantari solet?

70 Quod habes, ne habeas: et illud quod nunc non habes, habeas malum:

Quandoquidem nec tibi bene esse potes pati, nec alteri.

PH. Scio equidem istuc ita solere fieri, verum, gnate mi, IS EST IMMVNIS, cui nihil est, qui munus fungatur suum.

LY. Deum virtute habemus, et qui nosmet utamur, pater,

75 Et aliis qui comitari simus benevolentibus.

PH. Non edepol tibi pernegare possum quicquam quod velis.

Cuius egestatem tolerare vis? loquere audacter patri.

LY. Lesbónico huic adolescenti, Charmidae filio,

Qui illic habitat. PH. qui comedit quod fuit, quod non fuit?

80 LY. Ne opprobra, pater. MVLTAE EVENIVNT ho- mini, quae volt, quae nevolt.

PH. Age dum, eloquere, quid dare illi nunc vis. LY. nihil quicquam, pater.

SAPIENTIAE AETAS condimentum't: SAPIENS aetati cibus est.

PH. Mentire, edepol, gnate: atque id nunc facis haud consuetudine.

Nam SAPIENS quidem pol ipse fingit fortunam sibi.

85 Eone multa quae nevolt eueniunt, nisi fictor malus fiet,

Multa est opera opus ficturae, qui se fictorem probum Vitae agendaee esse expetit. LY. sed hic admodum adolescentulus.

PH. NON AETATE, verum ingenio adipiscitur sapientia.

LY. Tu modo ne me prohibeas accipere, si quid det mihi.

90 PH. An eo egestatem eius tolerabis, si quid ab illo acceperis?

LY. Eo, pater. PH. pol, ego istam volo me rationem edoceas. LY. licet.

Scin'

Scin' tu illum quo genere gnatus sis? PH. scio, ap-
prime proba.

LY. Soror illi est adulta virgo grandis: eam cupio, pater,
Ducere vxorem. PH. sine dote? LY. sine dote. PH.
vxorem? LY. ita.

95 Tua re salua, hoc pacto ab illo inibis summam gra-
tiam:

Neque commodius vlllo pacto ei poteris auxiliari.

PH. Egone indoratam te vxorem vt patiar? LY. pa-
tiundum est, pater:

Et eo pacto addideris nostrae lepidam famam familiae.

PH. Multa ego possum docta dicta, et quamuis facun-
de loqui:

100 Historiam veterem atque antiquam haec mea sene-
ctus sustiner:

101. Verum ego quando te et amicitiam et gratiam in
nostram domum

Acid. et si ad-
uerfatus tibi
fui istuc se-
dulo.

Vidco allicere, etsi aduorsatus tibi fui, istuc iudico.

Tibi permitto, posce, duce. LY. di te seruassint mihi.

Sed adde ad istam gratiam vnum. PH. quid id est
autem vnum? LY. eloquar.

205 Tute ad eum adeas, tute concilies, tute poscas. PH.
eccere.

LY. Nimio citius transiges: firmum omne erit, quod
tu egeris.

Gravius erit tuum vnum verbum ad eam rem, quam
centum mea.

PH. Ecce autem in benignitate hoc repperi negotium.

Dabitur opera. LY. lepidus viuis, haec sunt aedes: hic
habet.

110 Lesbónico est nomen: age, rem cura: ego te op-
periar domi.

ACTVS SECVNDVS.

SCENA TERTIA.

PHILTO.

Non optima haec sunt, neque vt ego aequom censeo:
Verum meliora sunt, quam quae deterrima.

Sed

Sed hoc unum consolatur me atque animum meum,
 Quia QVI NIHIL ALIVD, nisi quod sibi soli placet,
 5 Consultit aduorsum filium, nugas agit:
 Miser ex animo fit: factus nihilo facit.
 Suae senectuti is acriorem hvenem parat,
 Cum illanc importunam tempestarem conciet.
 Sed aperiuntur aedes, quo ibam: commode
 10 Ipse exit Lesbonicus cum seruo foras,

ACTVS SECVNDVS.
 SCENA QVARTA.

LESBONICVS. STASIMVS. PHILIO.

Minus quindecim dies sunt, cum pro hisce aedibus
 Minas quadraginta accepisti a Callieie.
 Estne hoc quod dico, Stasime? ST. cum confidero,
 Meminisse videor fieri. EE. quid factum est eo?
 5 ST. Comesum, exortum, exutum, elotum in balineis.
 Piscator, piscor abstulit, lanii, coqu,
 Olitores, myropolae, aucupes. confit cito,
 Quam si tu oblicias formicis papauerem.
 LE. Minus hercle in hisce rebus sumptum est sex minis.
 10 ST. Quid, quod dedisti scortis? LE. ibidem una traho.
 ST. Quid, quod ego defraudavi. LE. hem ista ratio
 maxuma est.
 Pont. si sum- ST. Non tibi illud apparere, si sumas, potest:
 mes, potest Nisi tu immortale rere esse. argentum tibi.
 Sero atque stulte, prius quod cautum oportuit.
 15 postquam comedit rem, post rationem putat.
 LE. Nequaquam argenti ratio comparet tamen.
 ST. Ratio quidem hercle apparet. argentum *oixerai*.
 Minas quadraginta accepisti a Callieie,
 Et ille aedis abs te accepit mancupio. LE. admodum.
 20 PH. Pol, opinor, affinis noster aedes vendidi.
 Pater cum peregre veniet in porta est locus:
 Nisi forte in ventrem filio correperit.
 ST. Trapezitae mille drachumarum. Olympicum,

Quas

Quas de ratione debuisti, redditaе.

25 LE. Nempe quas sponpondi ST. imo, quas depen-
di, inquito.

Scaliger et
Causaub. Qua
sponpones.

Quas sponponie pronuper tu exactus es
Pro illo adolescente, quem tu aiebas esse diuitem.

LE. Factum, ST. vt quidem illud perierit. LE. factum
id quoque est.

Nam nunc eum vidi miserum et me eius miseritum'ft.

30 ST. Miseret te aliorum, tui te nec miseret, nec pudet.
PH. Tempus adeundi est. LE. estne hic Philto, qui aduenit?

Is hercle est ipsum. ST. edepol, nae ego istum velim
Meum fieri seruom cum suo peculio.

PH. Herum aequae seruom plurimum Philto iuber

35 Saluere, Lesbonicum, et Stalimum, LE. Di d int
Tibi, Philto, quaecunqne opres. quid agit filius?

PH. Bene volt tibi. LE. edepol mutuom mecum facit.

ST. Nequam illud verbum'ft Bena volt, nisi qui
bena facit.

Ego quoque volo esse liber; nequicquam volo:

40 Hic postuler frugi esse, nugas postulet.

PH. Meus gnatus me ad te misit, inter se atque vos
Affinitatem vt conciliarem et gratiam.

Tuam volt sororem ducere vxorem. et mihi
Sententia eadem'ft et volo. LE. hau! nosco tuum,

45 Bonis tuis rebus meas res irrides malas.

PH. Homo ego sum, homo tu es: ita me amabit Iug-
piter!

Neque te derisum veni, neque dignum puto.

Verum hoc, vt dixi, meus me orauit filius,

Vt tuam sororem poscerem uxorem sibi.

50 LE. MEARVM RERVM me nouisse aequom'ft ordinem.

Cum voftris nostra non est aequa factio;

Affinitatem vobis aliam quaerire.

ST. Satin' tu sanus mentis aut animi tui,

Qui conditionem hanc repudies? nam illum tibi

55 Ferentarium esse amicum inuentum intelligo.

LE. Abin hinc dierecte? ST. si hercle, ire occipiam, vetes.

EE. Nisi quid me aliud vis, Philto, respondi tibi,

PH.

Lamb. haud
noieo

PH. Benigniore, Lesbouice, te mihi,
 Quam nunc expor esse, confido fore:
 60 Nam et STVLTE FACERE, et stulte fabulari,
 Virumque, Lesbouice, in aetate haud bonum est.
 ST. Verum hercle hic dicit. LE. oculum ego effodiam
 tibi,

Si verbum addideris, ST. hercle quin dicam tamen.
 Nam si sic non licebit, Iufcus dixerō.

65 PH. Ita tu nunc dicis non esse aequiparabiles
 Voftras cum noftris factiones atque opes?
 LE. Dico. PH. quid nunc, si in aedem ad coenam ve-
 netis,

Pist. forte
 obuenerit.

Atque ibi opulentus tibi par forte vt venerit,
 Appofita fit coena, popularem quam vocant,
 70 Si illi congestae sint epulae a clientibus,
 Si quid tibi placeat, quod illi congestum fiet,
 Edisne, an incoenatus cum opulento accubes!
 LE. Edim, nisi ille vetet. ST. at pol ego, etiam si vetet,
 Edim, atque ambabus malis expletus vorem:

75 Et quod illi placeat, praeripiam potissimum:
 Neque illi concedam quicquam de vita mea.
 VERECVNDARI NEMINEM apud mensam decet,
 Nam tibi de diuinis atque humanis cernitur.

PH. Rem fabulare. ST. non tibi dicam dolo:
 80 Decedam ego illi de via, de femita,
 De honore populi: verum quod ad ventrem attinet,
 Non hercle hoc longe, nisi me pugnis vicerit.
 Coena hac annona est sine sacris hereditas.

PH. SEMPER TV HOC facito, Lesbouice, cogites,
 85 Id optumum esse, tute vti sis optumus:
 Si id nequeas, saltem vt optumus sis proximus.
 Nunc conditionem hanc, quam ego fero, et quam abs
 te peto,

Dare atque accipere, Lesbouice, te volo.
 Dei diuites sunt, Deos decet opulentiae

90 Et factiones. verum NOS HOMVNCVLI
 Turn. quam SALILLVM ANIMAE qui cum cum extemplo amissimus.
 cum ext. Aequo mendicus atque ille opulentissimus

Cent.

- Censetur, censu ad Acherontem mortuus.
 ST. Mirum, ni tu illuc tecum diuitias feras,
 95 Vbi mortuus sis, ita sis vt nomen eluer.
 PH. Nunc vt scias hic factiones atque opes
 Non esse, neque nos tuam negligere gratiam,
 Sine dote posco tuam forem filio.
 Quae res bene vortat! habeon' pactam? quid taces?
 100 ST. Pro di immortales conditionem quoiusmodi!
 PH. Quin fabulare, di bene vortant! spondeo.
 ST. Eheu, vbi usus nihil erat dicto, spondeo
 Dicebat: nunc hic, quom opus est, non quit dicere.
 LE. Cum affinitate vostra me arbitramini
 105 Dignum, habeo vobis, Philto, magnum gratiam.
 Sed etsi herele grauiter cecidit stulticia inea,
 Philto; est ager sub urbe hic nobis, eum dabo
 Dotem forori: nam is de stulticia mea
 Solus superfit praeter vitam reliquus.
 110 PH. Profecto dotem nihil moror. LE. certam'ft dare.
 ST. Noftramne vis nutricem, here, quae nos educat,
 Abalienare a nobis? caue sis feceris.
 Quid edentus nosinet postea? LE. etiam tu taces?
 Tibi ego rationem reddam? ST. plane perimus,
 115 Nisi quid ego comminifcor. Philto te volo.
 PH. Si quid vis, Stafimo? ST. huc concede aliquan-
 tum. Ph. Licet.
 ST. Arcano tibi ego hoc dico, ne ille ex te sciar,
 Neue alius quisquam. PH. crede audacter quid lubet.
 ST. Per Deos atque homines dico, ne tu illunc
 agrum
 120 Tuum firis vnquam fieri, neque gnati tui.
 Ei rei argumentum dicam. PH. audire edepol lubet.
 ST. Primum omnium olim terra cum profcinditur,
 In quinto quoque sulco moriuntur boues.
 PH. Apage! ST. Acherontis ostium in nostro'ft agro.
 125 Tum vinum, priusquam coactum'ft, pender puti-
 dam.
 LE. Consuadat homini, credo, etsi scelestus est;
 At mihi infidelis non est. ST. audi cetera.

E

Post

Post id, frumenti quom alibi messis maxuma'ff,
Tribus tantis illi minus redit, quam obsuearis.

130 PH. Hem! istic oportet obseri mores malos,
Si in obserendo possint interfieri.

ST. Neque vnquam quisquam est, quouis ille ager
fuit,

Quin pessime ei res vorterit, quoium fuit.

Alii exulatum abierunt, alii emortui,

135 Alii se suspendere. hem! nunc hic, cuius est,

Vt ad incitas redactus! PH. apage a me istum agrum.

ST. Magis apage dicas, si omnia a me audieris.

Nam fulguritae sunt hic alternae arbores,

Sues moriuntur angina acerrime.

140 Ques scabrae sunt, tam glabrae, hem! quam haec est
manus.

Tum autem Syrorum, genus quod patientissimum est

Hominum, nemo extat, qui ibi sex menses vixerit;

Ita cuncti solstitiali morbo decidunt.

PH. Credo ego istuc, Stafime, ita esse: sed Campas
genus

145 Multo Syrorum jam antidit patientia.

Sed iste est ager profecto, vt te audiui loqui,

Malos in quem omnes publice mitti decet.

Sicut fortunatorum memorant insulas,

Quo cuncti, qui aetatem egerunt caste suam,

150 Conueniant. contra istoc detrudi maleficos

Aequom videtur, qui quidem istius sit modi.

ST. Hospitium est calamitatis, quid verbis opu'ff?

Quamuis malam rem quaerens, illic reperias.

PH. At tu hercle et illi et alibi. ST. cate sis dixeris,

155 Me tibi dixisse hoc. PH. dixisti arcano fatis.

ST. Quin hic quidem cupit illum ab sese abalienariet;

Si quidem reperiri possit, cuius os sublinat.

Acid. si
quem repe-
rire.

PH. Meus quidem hercle nunquam fiet. ST. si sapiet
quidem.

Lepide hercle de agro ego hanc senim deterrui:

160 Nam qui viuamus, nihil est, si illum amiserit.

PH. Redeo ad te, Lesbonice, LE. Hic fodes mihi,

Quid

Quid hic locutus tecum? PH. quid censes? homo est;
Vult fieri liber: verum, quod det, non habet.

LE. Et ego esse locuples, verum nequicquam volo.

165 ST. Licetum, si velles: nunc, quoniam nihil est,
non licet.

LE. Quid tecum, Stafime? ST. de istoc quod dixisti
modo,

Si antea voluisses, esses; nunc fero cupis.

PH. De dote tecum conuenire nihil potes:

Quid tibi luber, tute agiro cum nato meo.

170 Nunc tuam sororem filio posco meo.

Quae res bene vortat, quid nunc? etiam consulis.

LE. Quid istic? quando ita vis, di bene vortant!
spondeo.

PH. Nunquam edepol eniquam tam expectatus filius
Natus, quam est illud Spondeo natum mihi.

175 ST. Di fortunabunt vostra consilia! PH. ita volo.

LE. Sed, Stafime, abi huc ad meam sororem; ad
Callicem:

Dic hoc negotii quomodo actum est. ST. ibitur.

LE. Et gratulator meae sorori. ST. scilicet.

PH. I hac, Lesbionice, tecum, vt coram nuptiis

180 Dies constituarur: eadem haec confirmabimus.

LE. Tu istuc cura quod iussi: ego iam hic ero.

Dic Callicle, me vt conueniat. ST. quin tu i modo!

LE. De dote vt videat, quid opus fit facto. ST. i
modo!

LE. Nam certum est me sine dote haud dare. ST. quin
tu i modo!

185 LE. Neque enim illi damno vnquam esse patiar. ST.
abi modo!

LE. Meam negligentiam. ST. i modo! LE. o pater!

Aequum viderur quin quod peccarim. ST. i modo!

LE. Porissimum mihi id obfit. ST. i modo! LE. o
pater!

En vnquam aspiciam te? ST. i modo, i modo, i
modo!

190 Tandem impetraui abiret. Di vestram fidem,

Edepol re gesta pessime gestam probe,
 Siquidem ager nobis saluus est! etsi admodum
 In ambiguo est etiam, nunc quid de hac re fuat.
 MSS. Sed id Sed si alienatur, acrum'it de collo meo.
 si alienatur 195 Gestandus peregre clypeus, galea, sarcina:
 Effugiet ex urbe, vbi erunt factae nuptiae:
 Doux. Ibit Ibit istae aliquo in maxumam malam crucem
 istinc. Latrocinatum, aut in Asiam, aut in Ciliciam.
 Ibo huc, quo mihi imperatum'it, etsi odi hanc do-
 mum,
 200 Postquam exturbauit hic nos ex nostris aedibus.

ACTVS TERTIVS.

SCENA PRIMA.

CALLICLES, STASIMVS

Quo modo tu istuc, Stasime, dixisti? nostrum heri-
 lem filium

MSS. Cam. Lesbonicum suam forem despondisse? ST. hoc
 despondit- modo.
 sem

CA. Quoi homini despondit? ST. Lysiteli Philtonis
 filio,

Sine dotie. CA. sine dote ille illam in tantas diuitias
 dabit?

5 Non credibile dicis. ST. ad tu edepol nullus creduas.
 Si hoc non credis, ego credidero. CA. quid? ST.
 me nihili pendere.

CA. Quamdudum istuc, aut vbi acrum'it? ST. illico
 hic ante ostium.

Tam modo, inquit Praenestinus. CA. tanton' in re
 perdita,

Quam in re salua, Lesbonicus factus est frugalior?
 10 ST. Atque equidem ipse ultro venit Philto oratum
 filio.

CA.

CA. Flagitium quidem hercle fiet, nisi dos dabitur
virgini.

Postremo edopol ego, istam rem ad me attingere intel-
ligo.

Ibo ad meum castigatorem, atque ab eo consilium pe-
tam.

ST. Propemodum quid illic festiner sentio, et subo-
let mihi.

15 Vt agro euortat Lesbonicum, quando euortit aedibus.
O here Charmide quam absente te hic tua res distra-
hitur tibi!

Vtinam te redisse saluom videam, vt inimicos tuos
Vlciscare, vt mihi, vt erga te fui et sum, referas gra-
tiam!

NIMIVM DIFFICILE' ST REPERIRI amicum, ita ut
nomen cluet:

20 Cui tuam cum rem credideris, sine omni cura dor-
mias.

Sed generum nostrum ire eccillum video cum affini suo.
Nescio quid non fatis inter eos conuenit, celeri gradu
Eunt vterque, ille reprehendit hunc priorem pallio.

Maud illi euscheme astiterunt, huc aliquantum abs-
cessero.

25 Est lubido orationem audire duorum affinium.

ACTVS TERTIVS.

SCENA SECVNDA.

LYSITELES, LESBONICVS, STASIMVS

Sta illico, noli auorsari, neque te occultassis mihi.

LE. Potin vt me ire, quo profectus sum, finas? LS.

Si in rem tuam,

Lesbonice, esse videatur, gloriae aut famae, finam.

E 3

LE.

LE. Quod est facillimum, facis. LY. quid id est? LE.
amico iniuriam.

5 LY. Neque meum est, neque facere didici. LE. indo-
ctus quam docte facis!

Quid faceres, si quis docuisset te, ut sic odio esses mihi?
Qui bene cum simulacris facere mihi te, male facis, male
confulis.

LY. Egone? LE. tu nae. LY. quid male facio? Le.
quod ego nolo, id cum facis.

LY. Tuae rei bene consulere cupio. LE. tu mihi es
melior, quam egomet mihi?

10 Sat sapio, fatis in rem quae sint meam ego conspi-
cio mihi.

Lamb. bene-
ficium a be-
nevolente.

LY. An id est sapere, ut qui beneficium benevolente
repudies?

LE. NVLLVM BENEFICIVM esse duco id, quod,
cui facias, non placet.

Scio ego et sentio ipse quid agam, neque a me offi-
cium migrat.

Nec tuis depellor dicis, quin rumori seruiam.

15 LY. Quid ais? (nam retineri nequeo, quin dicam
ea quae promeres)

Itane tandem maiores famam tradiderunt tibi tui,

Ut virtute eorum anteparta per flagitium perderes?

Atque honori posterorum tuorum ut vindex fieres?

Tibi paterque auosque facilem fecit et planam viam

20 Ad quaerendum honorem; tu fecisti ut difficilis foret

Culpa maxime et desidia, tuisque stultis moribus.

Praeoptauisti amorem tuum ut virtuti praeponeres.

Nunc te hoc pacto credis posse obregere errata? ah!
non ita est.

Cape sis virtutem animo, et corde expelle desidiam tuo.

25 IN FORO OPERAM amicis da, haud in lecto ami-
cae, ut solitus es.

Atque ego istum agrum tibi relinquere ob eam rem enixe
expeto:

Vt tibi sit, qui te corrigere possis: ne omnino ino-
piam

Cives

Vulg. istaec
quae dixisti. 30

Ciues obiectare possint tibi, quos tu inimicos habes.
LE. Omnia ego istic quae dixisti scio, vel exsignauro:
Vt rem patriam et majorum gloriam foedarim meum.
SCIEBAM VT ESSE ME deceret; facere non quibam miser,

Ita vi Veneris victus, otio captus in fraudem incidi:
Et tibi nunc, proinde ac merere, summas habeo gratias.

LY. Al operam perire meam sic, et te haec dicta corde spernere,

35 Perpeti nequeo: simul me piget parum pudere te.
Et postremo, NISI ME AVSCULTAS, atque hoc vt dico facis,

Tute pone te latebis facile, ne inueniat te honor:
In occulto iacebis, cum te maxume clarum voles.

Pernoui equidem, Lesbonice, imperitum tuum ingenium admodum.

40 Scio te sponte non tuapte errasse, sed amorem tibi Pectus obscurasse. atque ipse amoris teneo omnes vias.
ITA EST AMOR; balista vt iacitur: nihil sic celere est, neque volat,

Atque is mores hominum moros et morosos efficit.
Minus placet, magis quod suadetur: quod dissuadetur, placet.

45 Cum inopia est, cupias; quando eius copia est, tum non velis.

Ille qui aspellit, is compellit: ille qui consuadet, vetat.

INSANVM EST MALVM in hospitium deuorti ad Cupidinem.

Sed te moneo, hoc etiam atque etiam vt reputes, quid facere expetas.

Si istuc, vt conare, facis indicium, tuum incendes genus.

50 Tum igitur tibi aqua erit cupido, genus qui restinguas tuum.

Atque erit, si nactus, proinde vt corde amantes sunt cati;

Ne scintillam quidem relinques, genus qui congliscat
tuum.

LE. Facile est inuentu: DATVR IGNIS, tamen ab
inimicis petas.

Sed tu obiurgans me a peccatis, rapis deteriorem in
viam.

55 Meam vis forem tibi dem: suades sine dote. hoc
non conuenit;

Me, qui abusus sum tantam rem patriam, porro in
diuitiis

esse, agrumque habere: egere illam autem; vt me
merito oderit.

NVNQVAM ERIT alienis grauis, qui suis se concin-
nat leuem.

Sicut dixi, faciam: nolo te iactari diutius.

60 LY. Tanto meli' est te fororis causa egestatem ex-
sequi,

Atque eum agrum me habere quam te, tua qui tole-
res moenia?

LE. Nolo ego mihi te tam prospicere, qui meam ege-
statem leues,

Sed vt inops infamis ne sim: ne mihi hanc famam
differant,

Me germanam meam forem in concubinarum tibi

65 Sic sine dote dedisse, magis quam in matrimonium.

Douz. fami-
feratio

Quis me improbius perhibeatur esse? haec famigeratio
Te honestet, me autem collutulet, si sine dote duxeris:
Tibi sit emolumentum honoris, mihi quod obiectent,
fiet.

LY. Quid, te Dictatorem censeres fore, si abs te agrum
acceperim?

70 LE. Neque volo, neque postulo, neque censeo: ve-
rum tamen

IS EST HONOS homini pudico, meminisse officium
suum.

LY. Scio equidem te, animatus vt sis: video, subolet,
fentio.

Id agis, vt vbi affinitatem inter nos nostram adstrinxeris,
Atque

Atque eum agrum dederis, nec quicquam hic tibi sit,
qui vitam colas,

75 Effugias ex vrbe inanis, profugus patriam deferas,
Cognatos, affinitatem, amicos, factis nuptiis:

Guil. perterritum, Mea opera hinc proterritum te, meaue auaritia autument.

Id me commissurum, vt patiar fieri, ne animum induxeris

ST. Non enim possum quin exclamen: Euge, euge
Lyfiteles πάλιν.

80 Facile palmam habes! hic victus. VICIT TVA COMEDIA.

Lipf. tete veris multabo minis. Hic agit magis ex argumento, et versus meliores facit
Etiam ob stultitiam tuam te tueris? multam abomina.

LE. Quid tibi interpellatio aut in concilium huc accessio est?

ST. Eodem pacto, quo huc accessi, abcessero LE, i hac mecum domum,

85 Lyfiteles, ibi de istis rebus plura fabulabimur.

LY. Nihil sego in occulto agere soleo. meus vt animus est, eloquar:

Si mihi tua soror, vt ego aequum censeo, ita nuptum datur

Sine dote, neque tu hinc abiturus; quod meum erit, id erit tuum:

Sin aliter animatus es, bene quod agas eueniat tibi:

90 Ego amicus nunquam tibi ero alio pacto. sic sententia est.

ST. Abiit hercle ille quidem, ecquid audis Lyfiteles? ego te volo.

Hic quoque hinc abiit. Stasime. restas solus, quid ego nunc agam?

Nisi vti sarcinam constringam, et clypeum ad dorsum accommodem:

Salmaf. fulmentas iubeam suppingi foccis: non fisti potest.

95 Video caculam militarem me futurum haud longius: Aut aliquem ad regem in faginam herus se coniecit meus.

Par. coniecit.

E 5

Credo

Credo ad fummos bellatores acrem fugitorem fore:
Et capturum spolia ibi illum qui meo hero aduersus
venerit.

Egomet autem quom extemplo arcum mihi, et phare-
tram, et sagittas sumpsero,
100 Cassidem in caput, dormibo placide in tabernaculo.
Ad forum ibo; nudius sextus quoi talentum mutuum
Dedi, reposcam, vt habeam mecum quod feram via-
ticum.

ACTVS TERTIVS.

SCENA TERTIA.

MEGARONIDES, CALLICLES

Vt mihi rem narras Callicles, nullo modo
Potest fieri proorsus, quin dos detur virgini.
CA. Namque hercle honeste fieri ferme non potest,
Vt eam perpetiar ire in matrimonium
3 Sine dote, cum eius rem penes me habeam domi.
ME. Parata dos domi'st, nisi expectare vis,
Vt eam sine dote frater nuptum collocet:
Post adeas tute Philtonem, et dorem dare
Te ei dicas: facere id eius ob amicitiam patris.
10 Verum hoc ego vereor, ne istaec pollicitatio
Te in crimen populo ponat atque infamiam.
Non temere dicant te benignum virgini,
Datam tibi dotem, ei quam dares, eius a patre.
Ex ea largitari te illi; neque ita, vt sit data in-
15 Columem te sistere illi; et detraxe autument.
Nunc si opperiri vis aduentum Charmidis,
Perlongum'st: huic ducenti interea abcesserit.
CA. Nam hercle omnia istaec veniunt in mentem
mibi.
ME. Vide si hoc vtile magis atque in rem deputas,
20 Vt adeam Lesbianicum, edoceam vt res se habet.
CA.

CA. Ut ego nunc adolescenti thesaurum indicem
Indomito, pleno amoris ac lasciviae?

Minime minime hercle vero! nam certo scio

Locum quoque illum omnem, vbi situm est, comederit:

28 Quem fodere metuo, sonitum ne ille exaudiat,

Ne ipsam rem indaget, dotem dare si dixerim.

ME. Quo pacto ergo igitur? CA. clam dos depromi
potest.

Dum occasio ei rei reperiat: interim

Ab amico alicunde argentum roges.

30 ME. Gerrae! nae tu illud verbum acutum inueneris,

Mihi quidem hercle non est quod dem mutuom,

Lamb. quam
ut det. CA. Malim hercle vt verum dicas, quam vt des mu-
tuum.

ME. Sed vide consilium, si placet. CA. quid con-
siliu est?

35 ME. Scitum, vt ego opinor, consilium inueni. CA.
quid est?

ME. Homo conducatur aliquis iam, quantum potest,

Quasi sit peregrinus. CA. quid is scit facere postea?

ME. Is homo exornetur graphice in peregrinum mo-
dum,

Ignota facies, quae non visitata sit,

40 Falsidicum, confidentem, CA. quid tum postea?

ME. Quasi ad adolescentem a patre ex Seleucia

Veniat, salutem ei nunciet verbis patris,

Illum bene gerere rem, et valere et vivere,

Et eum rediturum acutum, ferat epistolas

45 Duas: eas nos consignemus, quasi sine a patre:

Det alteram illi, dicat alteram tibi

Lamb. Dari
se velle. Dare sese velle. CA. perge porro dicere.

ME. Seque aurum ferre virgini dotem a patre

Dicat, patremque id iussisse aurum tibi dare.

50 Tenes iam? CA. propemodo! atque ausculto perha-
bens,

ME. Tum tu igitur demum id adolescenti aurum
dabis,

Vbi erit locata virgo in matrimonium.

CA.

CA. Scite hercle sane. ME. hoc, ubi thesaurum effoderis,

Suspicionem ab adolescente amoveris.

55 Censebit aurum esse a patre allatum tibi.

Tu de thesauro fumes. CA. satis scite et probe.

Quamquam hoc me aetatis sycophantari pudet.

Sed epistolas quando obsignatas afferer,

Siquidem obsignatas attulerit epistolas,

60 Nonne arbitraris eum adolescentem annuli

Paterni signum novisse? ME. etiam tu taces?

Sexcentae ad eam rem causae possunt colligi:

Illum quem habuit, perdidit, alium post fecit novom.

Iam si obsignatas non ferer, dici hoc potest:

65 Apud portitorem eas resignatas sibi

Inspectasque esse. in huiusmodi negotio

Diem sermone terere, segnitias mera'nt.

Quamvis sermones possunt longi texier.

Abi ad thesaurum iam confestim clanculum,

70 Seruos, ancillas amoue. atque audin'? CA. quid est?

ME. Vxorem quoque ipsam hanc rem ut celes, face.

Nam pot tacere nunquam quicquam'nt quod queat.

Quid nunc stas? quin te hinc amoues, et te moues?

Aperi, deprome inde auri ad hanc rem quod fat est.

75 Continuo operito denuo. sed clanculum,

Sicut praecepi: cunctos exturba aedibus.

CA. Ita faciam. ME. at enim nimis longo sermone
vtimur.

Diem conficimus, quod iam properato'nt opus.

Nihil est de signo quod vereare, me vide.

80 Lepida est illa causa, ut commemoravi dicere,

Apud portitores esse inspectas. denique

Diei tempus non vides? quid illum putas

Natura illa atque ingenio? iam dudum ebrui'nt.

Quiduis probari poterit. tum, quod maximum est,

85 Afferre, non petere hic se dicet. CA. iam fat est.

ME. Ego sycophantam iam conduco de foro,

Epistolasque iam consignabo duas,

Eumque huc ad adolescentem meditatum probe

Mittam

Mittam. CA. eo ego igitur intro ad officium meum.

MSS. Cam. 90 Tu istuc age. ME. actum reddam.

acrum red-
dam; nuga-
ces sunt nisi.
Alt. nugace
sunt nisi.

ACTVS QVARTVS

SCENA PRIMA.

CHARMIDES.

Salsipotenti et multipotenti Iouis fratri, et Nerei
Neptuni,
Laetus, lubens, laudes ago, et grates gratiasque habeo,
et fluctibus falsis,
Quos penes mei potestas, bonis meis quid foret, et
meae vitae:
Quom suis me ex locis in patriam urbisque moenia
reducem faciunt.
5 Atque ego, Neptune, tibi ante alios deos gratias ago
atque habeo summas.
Nam te omnes faeuomque feuerumque atque audis
moribus commemorant,
Spurcificum, immanem, iutolerandum, vesanum, con-
tra opera expertus:
Nam pol placido te et clementi meo vsque modo, vt
volui, vsus sum in alto.
Atque hanc tuam gloriam iam ante auribus acceperam,
et nobiles apud homines.
10 Pauperibus te parcere solitum, diuites damnare atque
domare.
Abi, laudo: scis ordine, vt aequom'ft,
Tractare homines. HOC DIS DISNVM'ST, semper
mendicis modesti sint.
Fidus fuisi, infidum esse iterant. nam absque foret
te, sat scio in alto
Distraxissent, disque tulissent satellites tui me miserum
foede,

15 Bona-

15 Bonaque omnia item vna mecum passim caeruleos
per campos.

Ita iam quasi capes, haud secus, circumstabant nauem
turbines venti:

Imbres fluctusque atque procellae infensae frangere
malum,

Ruere antennas, scindere vela, ni tua pax propitia
foret praesto,

Apage me sis. deinde hinc certum est orio me dare. sa-
tis partum habeo.

20 Quibus aerumnis deluctaui, filio dum diuitias
quaero!

Sed quis hic est, qui in plateam ingreditur cum nouo
ornatu specieque

Donat. quan-
quam domi
cupio.

Simul? pol! quanquam domum cupio, opperiar hic,
quam gerat rem.

ACTVS QVARTVS.

SCENA SECVNDA.

SYCOPHANTA, CHARMIDES.

Huic ego diei nomen TRINVMMO faciam: nam ego
operam meam

Tribus nummis hodie locaui ad artes nugatorias.

Aduenio ex Seleucia, Macedonia, Asia atque Arabia,

Quas ego neque oculis neque pedibus unquam vsur-
pauit meis.

5 Viden egestas quid negotii dat homini misero mali!

Qui ego nunc subigor trium nummorum causa, vt
has epistolas

Dicam ab eo homine me accepisse, quem ego, qui
sit homo, nescio,

Neque noui: neque natus, necne is fuerit, id solide
scio.

CH.

CH. Pol hic quidem fungino genere est, capite se totum regit:

10 Illurica facies videtur hominis; eo ornatu aduenit.

SY. Ille qui me conduxit, vbi conduxit, abduxit domum.

Quae voluit, mihi dixit: docuit, et praemonstrauit prius,

Quomodo quicque agerem. nunc adeo, si quid ego addidero amplius.

Eo conductor melius de me nugas conciliauerit.

15 Vt ille me exornauit, ita sum ornatus. ARGENTVM HOC FACIT.

Ipsae ornamenta a Chorago haec sumisr suo periculo.

Nunc ego si potero ornamentis hominem circumducere,

Dabo operam: vt me esse ipsum plane sycophantam sentiat.

CH. Quam magis specto, minus placet mihi hominis facies. mira sunt,

20 Ni illic homo est aut dormitator, aut sector zonarius.

Loca contemplet, circumspicit sese, atque aedis noscitat.

Credo edepol, quo mox furatum veniat, specularum loca.

MSS. Pall.
quo nox furatum.

Magis lubido est obseruare, quid agat: ei rei operam dabo.

SY. Has regiones demonstrauit mihi ille conductor meus:

25 Apud illas aedis sistendae mihi sunt sycophantiae.

Fores pultabo. CH. ad nostras aedes hic quidem habet rectam viam.

Herele opinor mihi aduenienti hac noctu agitandum est vigilias.

SY. Aperite hoc, aperite, heus! ecquic his roribus turelam gerit?

CH. Quid, adolefcens, quaeris? quid vis? quid istas pultas? SY. heu fenex!

30 Censuram cum juratori recte rationem dedi,

Lesbo.

Lesbonicum hic adolescentem quaero, in his regio-
nibus

Vbi habitet, et item alterum ad istanc capitis albiru-
dinem:

Calliclem aiebat vocari, qui has mihi dedit epistolas.

CR. Meam gnatum hic quidem Lesbonicum quaerit
er amicum meum,

35 Cui ego liberosque bonaque commendaui, Calliclem.

SY. Fac me, si scis, certiozem, hiee homines vbi habi-
tent, pater.

CH. Quid eos quaeris? aut quis es? aut vnde es?
aut vnde advenis?

SY. Multa simul rogitas! nescio quid expediam spo-
tissimum,

Sin vnum quidquid singillatim et placide percuncta-
bere,

40 Et meum nomen, et mea facta, et itinera ego faxo
scias.

CH. Faciam ita vt vis. agedum nomen tuum primum
memora mihi.

SY. Magnum facinus incipissis petere. CH. quid ita?
SY. quia, pater,

Si ante lucem ire occipias a meo primo nomine,
Concubium sit noctis, priusquam ad postremum per-
ueneris.

45 CH. Opus face est et viatico ad tuum nomen, vt tu
praedicas.

SY. Est minusculum alterum, quasi vasculum vinarium.

CH. Hic homo solide sycophanta est. quid ais tu ado-
lescens? SY. quid est?

CH. Eloquere, isti tibi quid homines debent, quos
tu quaeritas?

SY. Pater istius adolescentis dedit has duas mihi epi-
stolas

Par. is mihi 50 Lesbonici. mihi est amicus. CH. reneo hunc mani-
festarium.

Me sibi epistolas dedisse dicit. Indam hominem probe.
 SY. Ita ut cecepi si animum aduertat, dicam. CH.
 dabo operam tibi.

SY. Hanc me iussit Lesbónico suo gnato dare episto-
 lam,

Et item hanc alteram suo amico Callici iussit dare.

55 CH. Mihi quoque edepol, quom hic nugatur, con-
 tra nugari lubet.

Vbi ipse erat? SY. bene rem gerebar. CH. ergo vbi?
 SY. in Seleucia.

CH. Ab ipson istas accepisti? SY. e manibus dedit
 mihi ipse in manus.

CH. Qua facie est homo? SY. sesquipedem quidem est
 quam tu longior.

CH. Haeret haec res: siquidem ego absens sum, quam
 praefens longior.

60 Nouistin' hominem? SY. ridicule cogitas, quo cum
 vna cibum

Capere soleo. CH. quid est ei nomen? SY. quod ede-
 pol homini probo.

Palm. il il. CH. Lubet audire. SY. ille edepol! illi illi! vae misero
 edepol, il il. mihi!

CH. Quid est negotii? SY. deuorauit nomen impru-
 dens modo.

CH. Non placet, qui amicos intra dentes conclusos
 habet.

65 SY. Atque etiam modo vorfabatur mihi in labris
 primoribus.

CH. Temperi huic hodie anteueni. SY. teneor mani-
 festo miser.

CH. Iamne commentatus es nomen? SY. deum hercle
 me atque hominum pudet.

CH. Vide homo ut hominem noueris. SY. tanquam
 me. fieri istuc solet.

Quod in manu teneas atque oculis videas, id desi-
 deres.

70 Literis recomminiscar. C. est principium nomini.

- CH. Callicias? SY. non est. CH. Callippus? SY. non est. CH. Callidenides?
- MSS. mihi, SY. Non est. CH. Callinicus? SY. non est. CH. Callimarchus? SY. nil agis.
- Neque adeo edepol flocci facio: quando egomet memini mei.
- CH. At enim multi Lesbonicus sunt hic, nisi nomen patris
- 75 Dices, non monstrare possum istos homines, quos tu quaeritas.
- Quod ad exemplum est? coniectura si reperire possumus.
- SY. Ad hoc exemplum est, Char. CH. an Chares? an Charidemus? num Charmides?
- SY. Hem iste erit, qui istum di perdat. CH. dixi ego iamdudum tibi:
- Te potius bene dicere aequom' est homini amico, quam male.
- 80 SY. Satin' intra labra atque dentes latuit vir minimi pretii?
- Lamb. Ne male loquere ei, praesente amico. CH. NE MALE loquere absenti amico. SY. quid ergo ille ignauissimus
- Mihi latitabat? CH. si appellasset, respondisset, nomine.
- Menrs. Cerocopia insula. Sed ipse vbi est? SY. pol illum reliqui ad Rhadamantem in Cecropia insula.
- CH. Qui homo est me insipientior, qui ipse egomet, vbi sim, quaeritem?
- 85 Sed nihil disconducit huic rei, quid ais? SY. quid? CH. hoc te rogo.
- Quos locus adisti. SY. nimum miris modis mirabiles.
- CH. Lubet audire, nisi molestum' est. SY. quin discipulo dicere.
- Omnium primum in Pontum aduecti ad Arabiam terram sumus.
- CH. Eho! an etiam Arabia' est in Ponto? SY. est; non illaec, vbi tus gignitur,

- 90 Sed ubi abſinthium fit atque cunila gallinacea.
 CH. Nimum graphicum hunc nugatorem! ſed ego
 ſum inſipientior,
 Qui egomet, vnde redeam, hanc rogitem, quae ego
 ſciam, atque hic neſciar:
 Niſi quia lubet experiri, quo eaſuru'ſt denique.
 Quid eſt tibi nomen, adoleſcens? SY. Pax, id eſt no-
 men mihi;
- 95 Hoc coridianum'ſt. CH. edepol nomen nugatorium:
 Quasi dicas, ſi quid crediderim tibi pax! periſſe
 illico.
 Sed quid ais, quo inde iſti porro? SY. ſi animum
 aduortas, eloquar.
 Ad caput amnis, quod de coelo exoritur ſub folio
 Iouis.
 CH. Sub folio Iouis? SY. ita dico. CH. e coelo? SY.
 atque e medio quidem.
- MSS. Cam. 100 CH. Eho! an etiam in coelum eſcendiſti? SY. imo
 doriaia, horiola aduecti ſumus,
 Par immed Vſque aqua aduorſa per amnem. CH. eho, an etiam
 Roriola, vididiſti Iouem?
 SY. Alii dii iſte ad villam aiebant ſeruis depromptum
 cibum.
- MSS. Mande Deinde porro. CH. deinde porro nolo quicquam prae-
 porro, dices.
 Schopp. ne- SY. Ego hercle, ſi eſ moleſtus. CH. nam pudicum
 minem Ma- neminem
 nere oportet. 105 Eſſe oportet, qui abs terra ad coelum peruenerit.
 SY. Dimittam, vt te velle video. ſed monſtra hoſce
 homines mihi.
 Hos ego quaero, quibus me oportet has deſerre
 epiſtolas.
 CH. Quid ais tu nunc ſi forte eum ipſum Charmi-
 dem conſpexeris:
 Illum, quem tibi iſtas dediſſe commemoras epiſtolas,
 110 Nouerifſte hominem? SY. nae tu me edepol arbi-
 trare beluam,

Qui quidem non nouisse possim, quicum aetatem
exegerim.

An ille tam esset stultus, qui mihi mille nummum
crederet

Philippeum, quod me aurum deferre iussit ad gnatum
suum,

Atque ad amicum Calliclem, quod rem aiebat man-
dasse hic suam?

115 Mihi concrederet, nisi me ille et ego illum nossem
approbe?

CH. Enimvero ego nunc Sycophantae huic sycophan-
tari volo:

Si hunc possum illo mille nummum Philippo circum-
ducere,

Quod sibi me dedisse dixit: quem ego, qui sit homo,
nescio:

Neque oculis ante hunc diem unquam vidi; eum au-
rum crederem?

120 Cui, si capitis res fier, nummum nunquam credam
plumbeum.

Aggrediundum est hic homo mihi astu. heus, Pax, te tri-
bus verbis volo.

SY. Vel trecentis. CH. habent tu id aurum, quod
accepisti a Charmide?

SY. Atque etiam Philippetum, numeratum illius in
mensa manu

Mille nummum. CH. nempe ab ipso id accepisti
Charmide?

125 SY. Mirum quin ab auro eius, aut proauo accipe-
rem, qui sunt mortui.

CH. Adolescens cedo dum istuc aurum mihi. SY.
quod ego aurum dem tibi? CH. Quod a me te ac-
cepisse fastus. abs te accepisse? CH. ita loquor.

SY. Quis tu homo es? CH. qui mille nummum tibi
dedi, ego sum Charmides.

SY. Neque edepol tu is es, neque hodie is unquam
eris, auro huic quidem.

130 Abi sis nugator: nugari nugatori postulas.

CH. Char

CH. Charmides ego sum. SY. nequiequam hercle es :
nam nihil auri fero.

Nimis argute obrepfisti in eapfe occafioncula.

Postquam ego me aurum ferre dixi, post tu factus
Charmides.

Prius tu non eras, quam auri feci mentionem, nihil
agis.

135 Proin' tu te iridem, vt Charmidatus es, rursus
recharmida.

CH. Quis ego sum igitur, siquidem is non sum, qui
sum? SY. quid id ad me atinet?

Dum ille ne sis, quem ego esse nolo, sis mea caussa,
qui luber.

Prius non is eras, qui eras: nunc is factus, qui tum
non eras.

CH. Age si quid agis. SY. quid ego agam? CH. au-
rum redde. SY. dormitas, fenex.

140 CH. Faffus Charmidem dediffe aurum tibi. SY.
fcriptum quidem.

CH. Properas, an non properas abire actutum ab his
regionibus,

Dormitor, priusquam ego hic te iubeo mulcari
male?

SY. Quamobrem? CH. quia illum quem ementitus
es, ego sum ipfus Charmides,

Quem tibi epiftolas dediffe aiebas. SY. cho! quaeſo,
an tu is es?

145 CH. Is enimvero sum. SY. ain'tu tandem, is ipfusne
es? CH. aio. SY. ipfus es?

CH. Ipſus, inquam, Charmides sum. SY. ergo ipſusne
es? CH. ipſiffimus.

Abi hinc ab oculis. SY. enimvero ſero quoniam ad-
uenis,

Vapulabis meo arbitratu et nouorum aedilium.

CH. At etiam maledicis? SY. imo, faluos quandoqui-
dem aduenis,

150 Di te perdant; eſſi flocci facio, an periſſes prius.

Ego ob hanc operam argentum accepi: te macto infortunio.

Ceterum qui sis, qui non sis, floccum non interduim.
Ibo ad illum, renunciabo qui mihi tris nummos dedit,

Vt sciat, se perdidisse, ego abeo: male viue et vale.

155 Quod di te omnes aduenientem peregre perdant,
Chaemides.

CH. Postquam ille hinc abiit, post loquendi libere
Viderur tempus venisse, atque occasio.

Iamdudum meum ille pectus pungit aculeus,
Quid illi negotii fuerit ante aedis meas.

160 Nam epistola illa mihi concenturiat merum

In corde, et illud mille nummum quam rem agat.

NVNQVAM edepol TEMERE tinnit tintinnabulum:

Nisi qui illud tractat, aut mouet, mutum est, tacer.

Sed quis hic est, qui huc in plateam cursuram incipit?

165 Lubet obseruare quid agat: huc concessero.

ACTVS QVARTVS.

SCENA TERTIA.

STASIMVS, CHARMIDES.

Stasime, fac te propere celere, recipe te ad dominum domum;

Ne subito merus exoriatur scapulis stultitia tua.

Adde gradum! appopera! iamdudum factum'ft,
cum abisti domo.

Cane sis tibi, ne bubuli in te cottabi crebri crepent.

§ Si abieris ab heri quaestione: ne destiteris currere!

Ecce hominem te, Stasime, nihili! fatin' in thermopolio

Condalium es oblitus, postquam thermopotasti guttorem?

Recipe te, et recurre petere te recenti. CH. huic, quisquis est,

Gurcu-

- Gurculio'st exercitor: is hunc hominem cursuram
docer.
10. ST. Quid, homo nihili, non pudet te? tribusne te
poteris
Memoria esse oblitum? an vero, quia cum frugi ho-
minibus
Ibi bibisti, qui ab alieno facile cohiberent manus?
Palm Cotta- Theruchus fuit, Cerconicus, Crinnus, Cerçobulus,
bus, Occulre- Collabus,
ripidae. Oculicrepidae, Cruricrepidae, Ferriteri, Mastigiae.
- 15 Inter eosne homines condalium te redipisci postulas,
Quorum eorum vnus furripuit currenti curfori solum?
CH. Ita me di ament, graphicum furem! ST. quid
ego, quod periit, petam?
Lamb. hypo- Nisi etiam laborem ad damnum apponam epithecam
thecam. insuper?
QVIN TV QVOD periit, periisse ducis? cape vor-
soriam.
- 20 Recipe te ad herum. CH. non fugitiuos est hic ho-
mo, commeninit domi.
ST. VTINAM VETERES MORES, veteres parsi-
moniae,
Potius maiori honori hic essent, quam mores mali.
CH. Di immortales! basilica hic quidem facinora in-
ceptat loqui.
Douz. more Vetera quaerit, vetera amare hunc, morem majorum,
maiorum. scias.
- 25 ST. Nam NVNC MORES NIHIL FACIUNT, quod
licet, nisi quod lubet.
AMBITIO iam more sancta'st, libera'st a legibus:
Scuta iacere, fugereque hostes, more habent licen-
tiam:
PETERE HONOREM pro flagitio, more fit. CH. mo-
rem improbum.
ST. STRENVOS praeterire, more fit. CH. nequam
quidem.
- 30 ST. MORES LEGES perduxerunt iam in potesta-
tem suam,

Magis quis sunt obnoxiosi, quam parentes liberis.
Eae miserae etiam ad parietem sunt fixae claus ferreis,
Vbi malos mores affigi nimio fuerat aequius.

CH. Lubet adire atque appellare hunc: verum aufcul-
to perlubens.

35 Et inेतuo, si compellabo, ne aliam rem occipiat loqui.
ST. Neque istis quicquam lege sanctum'it. LEGES
mori seruiunt.

Mores autem rapere properant, qua sacrum, qua
publicum.

CH. Hercle istis malam rem magnam moribus dig-
num'it dari!

ST. Nonne hoc publice animum aduorti? nam id ge-
nus hominum omnibus

40 Vniuersis est aduorsum, atque omni populo male facit:
Male fidem seruando, illis quoque abrogant etiam
fidem,

Qui nihil meriti: quippe ex eorum ingenio ingenium
horum probant.

Hoc qui in mentem venerit mihi, reipsa modo com-
monitus sum.

SI QVIS MVTVOM quid dederit, fit pro proprio
perditum.

45 Cum repetas, inimicum amicum beneficio inuenis
tuo,

Si mage exigere cupias, duarum rerum exoritur
optio:

Vel illud, quod credideris, perdas; vel illum ami-
cum amiferis.

CH. Meus est hic quidem Stafimus seruos. ST. nam
ego talentum mutuum

Quod dederam, talento inimicum mihi emi, amicum
vendidi.

50 Sed ego sum insipientior, qui rebus curem publicis
Potius, quam id quod proximum'it, meo tergo tu-
telam geram.

Eo domum. CH. heus tu! adsta illico: audi, heus tu!
ST. non sto. CH. at ego te stare volo.

ST. Quid

- ST. Quid si egomet te velle nolo? CH. ha nimium,
Stafime, faeviter!
- ST. Emerè meliù'st, cui imperes. CH. pol ego emi,
atque argentum dedi.
- I Gul. da 55 Sed si non dicto audiens est, quid ago? ST. damnum
magnum ma-
lum.
- CH. Bene mones: ita facere certum est. ST. nisi qui-
dem es obnoxius.
- CH. Si bonus est, obnoxius sum: sin secus est, fa-
ciam vti iubes.
- ST. Quid id ad me attinet, bonisne feruis tu vtare
an malis?
- CH. Quia boni malique in ea re pars tibi est. ST.
partem alteram
- 60 Tibi permitto, illam alteram ad me, quod boni est,
appohito.
- CH. Si eris meritus, fiet. sed respice ad me huc: ego
sum Charmides.
- ST. Hem, quis est, qui mentionem facit homo ho-
minis optumi?
- CH. Ipse homo optumus. ST. mare, terra, coelum,
di vestram fidem!
- Satir' ego oculis plane video? estne ipfus, an non
est? is est.
- 65 Certe is est, is est profecto. o mi here exoptatissime,
Salue. CH. salue, Stafime. ST. saluum te. CH. scio
et credo tibi.
- Acidal. sed
omitte alia. Sed omitto alia; hoc mihi responde. Liberi quid agunt
mei,
- Quos reliqui hic, filium atque filiam? ST. viuunt,
valent.
- CH. Nempe vterque? ST. vterque. CH. di me sal-
uom et seruatum volunt.
- 70 Cetera intrus oriose percuncator quae volo.
Eamus intro, sequere. ST. quo tu te agis? CH. quo-
nam, nisi domum?
- ST. Hiccine nos habitare censes? CH. vbinam ego alibi
censeam?

- ST. Iam. CH. quid iam? ST. non sunt nostrae aedes istae. CH. quid ego ex te audio?
- ST. Vendidit tuus natus aedis. CH. perii! ST. praesentariis
- 75 Argenti minis numeratis. CH. quot? ST. quadraginta CH. occidi!
- ST. Quis eas emit? ST. Callicles, cui tuam rem commendaueras,
- ST. Is habitatum huc commigrauit, nosque exturbauit foras.
- CH. Vbi nunc filius meus habitat? ST. hic, in hoc posticulo.
- CH. Male disperii! ST. credidi aegre tibi id, vbi audisses, fore.
- 80 CH. Ego miser meis periculis sum per maria maxima Vectus capitali periculo, per praedones plurimos Me seruauit, saluos redii: nunc hic disperii miser, Propter eosdem, quorum causa fui hac aetate exercitus.
- Adimit animam mihi aegritudo. Stasime, tene me, ST. visne aquam
- 85 Tibi petam? CH. res quom animam agebat, tum esse, offusam oportuit.

ACTVS QVARTVS.

SCENA QVARTA.

CALLICLES, CHARMIDES, STASIMVS.

Quid hoc hic clamoris audio ante aedis meas?

CH. O Callicles! o Callicles! o Callicles!

Qualine amico mea commendaui bona!

CA: Probo et fideli, et fido, et cum magna fide;

5 Et salue, et saluom te aduenisse gaudeo.

CH. Credo omnia istaec, si ita est, vr praedicas.

Sed quis iste est tuus ornatus? CA. ego dicam tibi.

Thesau-

Theſaurum effodiebam intus, dotem, filiae
 Tuae quae daretur. ſed intus narrabo tibi

10 Et hoc et alia: ſequere. CH. Staſime! ST. hem!
 CH. ſtrenue

Curre in Piraeum, atque vnum curriculum face.

Videbis iam illic nauem, qua aduecti ſumus.

MSS. Videto Iubeto Sangarionem, quae imperauerim,

Sang. Curare, vt efferantur: et tu ito ſimul.

15 Solutum'eſt portitori iam portorium.

ST. Nihil eſt morae. CH. i, i, ambula! actutum
 redi.

ST. Illic ſum atque hic ſum. CA. ſequere tu hac me
 intro. CH. ſequor.

ST. Hic meo hero amicus ſolus firmus reſtitit,

Neque demutauit animum de firma fide.

Lamb. Labo- 20 Quamquam labores multos.

res multos Sed hic vnus, vt ego ſuſpicor, ſeruat fidem.

ipſe pertuli.

Ob rem laborem eum ego cepiſſe cenſeo.

ACTVS QVINTVS.

SCENA PRIMA.

LYSITELES.

Hic homo eſt omnium hominum praecipuus, volupta-
 tibus gaudiisque anteponens:

Acidal, fu-
 bit.

Ita commoda, quae cupio, eueniunt: quod ago, affe-
 quitur, ſubeſt,

Subſequitur: ita gaudiis gaudium ſuppeditat.

Modo me Staſimus Leſbonici ſeruus conuenit: is

5 Mihi dixit, ſuum herum peregre huc adueniſſe Char-
 midem.

Nunc mihi is propere conueniendus eſt: vt, quae
 cum eius filio

Egi, ei rei fundus pater ſit prior. eo. ſed fores

Hae ſonitu ſuo mihi moram obſciant incommode.

ACTVS

ACTVS QVINTVS.

SCENA SECVNDA.

CHARMIDES, CALLICLES, LYSITELES,
LESBONICVS.MSS. homi-
num inter-
dum arbi-
tror.

Neque fuit, neque erit, neque esse quenquam homi-
num in terra dum arbitror,

Cui fides fidelitasque amicum erga aequiparet suum:
Nam exaedificauisset me ex his aedibus, absque te
foret.

CA. SI QUID amicum erga bene feci, aut consului
fideliter,

5 Non videor meruisse laudem: culpa caruisse arbitror.
Nam BENEFICIUM, homini proprium quod datur,
proprium sumpserit:

Quod datum vtendum est, id reperundi copia est, quan-
do velis.

CH. Est ita, vt tu dicis, sed ego hoc nequeo mirari
fatis,

Eum forem despondisse suam in tam fortem fami-
liam,

10 Lysiteli quidem Philtonis filio. LY. enim me no-
minat.

CH. Familiam optumam occupauit. LY. quid ego
cesso hos colloqui?

Sed maneam etiam opinor: namque hoc commodum
orditur loqui.

CH. Vah. CA. quid est? CH. oblitus intus dudum
tibi sum dicere:

Modo mihi aduenienti nugator quidam accessit obuiam,

15 Nimis pergraphicus sycophanta: is mille nummum
se aureum

Meo datu tibi ferre, et gnato Lesbónico aiebat meo:

Quem ego nec qui esset noram, neque eum ante
vsquam conspexi prius.

Sed

Sed quid rides? CA. meo allegatu venit, quasi qui
 aurum mihi

Ferret abs te, quod darem tuae gnatae dorem: ut
 filius

20 Tuus, quando illi a me darem, esse allatum id abs
 te crederet,

Neu qui rem ipsam posset intellegere, et thesaurum
 tuum

Me esse penes, atque eum a me lege populi patrium
 posceret.

CH. Scite edepol! CA. Megaronides communis hoc
 meus et tuus

Beneuolens commentu'st. CH. quin collaudo consilium,
 et proba.

25 LY. Quid ego ineptus, dum sermonem vereor inter-
 rumpere,

Solus sto: nec, quod conatus sum agere, ago? homi-
 nes colloquar.

CH. Quis hic est, qui huc ad nos incedit? LY. Char-
 midem foceram suum

Lysiteles salutat. CH. di dent tibi, Lysiteles, quae velis.

MSS. salute CA. Non ego sum salutis dignus? LY. imo salute,
 dignus. Callicles.

30 Hunc priorem aequom'st me habere. TVNICA PRO-
 PIOR PALLIO EST.

CH. Deos volo consilia vestra recte vortere.

Filiam meam tibi desponsatam esse audio. LY. nisi tu
 neuis.

CH. Imo haud nolo. LY. sponden' ergo tuam gnatam
 uxorem mihi?

CH. Spondeo, et mille auri Philippum dotis. LY. do-
 rem nihil moror.

35 CH. Si illa tibi placet, placenda dos quoque est,
 quam dat tibi.

Postremo, quod vis, non duces, nisi illud, quod non
 vis, feres.

CA. Ius his orat. LY. impetrabit te aduocato atque
 arbitro.

scall

Niac

istac lege filiam tuam sponden' mihi vxorem dari?

CH. Spondeo. CA. et ego spondeo idem hoc. LY.
oh! saluete affines mei.

40 CH. Atque edepol sunt res, quas propter tibi tamen
succensui.

CA. Quid ego feci? CH. meum corrumpi quia per-
pessus filium.

CA. Si id mea voluntate factum est, est quod mihi
succenseas.

Sed sine me hoc abs te impetrare, quod volo. CH.
quid id est? CA. scies.

Si quid stulte fecit, vt ea missa facias omnia.

45 Quid, quassas caput? CH. cruciatur cor mihi, et
metuo. CA. quidnam id est?

CH. Quom ille ita'it vt esse nolo, id crucior: metuo
si tibi

Denegem quod me oras, ne te leniorem erga me putes.

Non grauabor; faciam ita vt vis. CA. probus es, eo,
vt illum euocem.

CH. Miserum'it male promerita, vt merita, si mihi vi-
cisci non licet.

50 CA. Aperite hoc, aperite propere et Lesbianicum, si
domi'it, foras

Alii: euocate
ira subito:
est propter
quod, cer. Euocate: ita subitu'it, propere quod eum conventum
volo.

LE. Quis homo tam tumultuoso sonitu me exciuit su-
bito foras?

CA. Beneuolens tuus atque amicu'it. LE. fatin salue?
dic mihi.

CA. Recte tuum patrem rediisse saluom peregre,
gaudeo.

55 LE. Quis id ait? CA. ego. LE. tun' vidisti? CA. et
tute idem videas liceat.

LE. O pater, pater mi, salue! CH. salue multum,
gnate mi.

LE. Si quid tibi, pater, laboris? CH. nihil euenit,
ne time:

Bene re gesta saluos redeo: si tu modo frugi esse vis,

Haec

Haec tibi pacta est Callicli filia. LE. ego ducam, pater:
 So Etiam et si quam aliam iubebis. CH. quanquam tibi
 succensui.

CA. Misera vna vni quidem homini est affatim. CH.
 imo huic parum est.

Nam si pro peccatis centum ducat uxores, parum est.

LE. At iam posthac temperabo. CA. dicis; si facias
 modo.

LE. Numquid causae est, quin vxorem cras domum
 ducam? CH. oprimum est, licet.

Tu in perendinum paratus sis ut ducas. Plaudite.

FINIS TRINVMMI.

41 $\frac{3}{226}$
1

ULB Halle 3
007 668 570

VD 18

Inches
Centimetres

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Farbkarte #13

B.I.G.

M. ACCI PLAVTI
^{1.} SARSINATIS ^{3.} VMBRI
^{2.} COMOEDIAE ^{4.} DVAE

EX RECENSIONE
IO. FRED. GRONOVII

J. Baumer.

I E N A E
IN BIBLIOPOLIO ACADEMICO
1 7 8 8.